

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE EĞİTİM
GÖREN ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLMA
DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ÜMRANIYE İLÇESİ)

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Uğur YAVUZ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL

İstanbul – 2015

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Uğur YAVUZ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANA BİLİM DALI** : İşletme Anabilim dalı
- TEZİNTÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİNTARİHİ** : 03 / 07 / 2015
- SAYFA SAYISI** : 87
- TEZ DANIŞMANI** : Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL
- DİZİN TERİMLERİ** : Ergenlik, yaşam doyumu, kişisel gelişim, maddi kazanç
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmadaki amaç ergenlik dönemindeki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenimine devam eden öğrenciler için yaşam amaçları ve ihtiyaç doyumu belirlenmesiyle sınırlandırılmış bir model ortaya koymak ve bu modelin geçerli olup olmadığını sınamaktır. Çalışmaya İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki eğitim öğretim gören Mesleki ve teknik Anadolu Liselerindeki öğrencilerinden 195 kız 148 erkek öğrenci olmak üzere toplam 343 lise öğrencisi katılmıştır. Yapılan araştırmada verilerin toplanıp değerlendirilmesi de SPSS 16.0 programı ile değerlendirilmiştir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Uğur YAVUZ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE EĞİTİM
GÖREN ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLMA
DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL İLİ ÜMRANIYE İLÇESİ)

İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Uğur YAVUZ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL

İstanbul – 2015

BEYAN


Bu projenin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, projenin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir proje olarak sunulmadığını beyan ederim.


Uğur YAVUZ

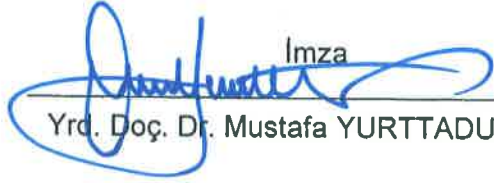
03/07/2015

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Uğur YAVUZ'un "Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde eğitim gören öğrencilerin psikolojik iyi olma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul İli Ümraniye ilçesi)" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İŞLETME anabilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.


İmza
Başkan _____
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ


İmza
Üye _____
Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL
(Danışman)


İmza
Üye _____
Yrd. Doç. Dr. Mustafa YURTTADUR

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 2015

İmzası

Doç. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

ÖZET

İnsan yaşamı boyunca hayatın anlamlı olabilmesi için bazı birikimlerini vermek ister. Yaşamın anlamı kişi kendisine ne kadar önem veriyorsa başkalarına da aynı önemi göstermek zorundadır. Kişilerin kendi yaşamlarında ve çevresindeki diğer insanlarla başarılı bir şekilde hayatını sürdürebilmesi için ihtiyaçlarını gidererek yaşam amaçlarına ulaşması gerekmektedir.

Bu çalışmada amaç ergenlik dönemindeki Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenimine devam eden öğrenciler için yaşam amaçları ve ihtiyaç doyumu belirlenmesiyle sınırlandırılmış bir model ortaya koymak ve bu modelin geçerli olup olmadığını sınamaktır. Çalışmaya İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki eğitim öğretim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinden 195 kız 148 erkek öğrenci olmak üzere toplam 343 lise öğrencisi katılmıştır. Yapılan araştırmada verilerin toplanıp değerlendirilmesi de SPSS 16.0 programı ile değerlendirilmiştir. Yapılan anket sonuçları değerlendirilirken ortalama, standart sapma, frekans, t-testi ve anova testlerinden yararlanılmıştır.

Bu çalışma iki kısımdan oluşmaktadır. Bu çalışmanın giriş kısmında çalışmanın amacı, çalışmanın alt problemleri, hipotezler, çalışmanın önemi, sınırlılıklar ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu çalışmaya konu olan yaşam amaçları ve yaşam doyumu kavramları ile ilgili tanımlara yer verilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde içermiş olduğu konularla ilgili teorik olarak bilgi, yurt içi ve yurt dışı çalışmalardan, konu ile bağlantılı olan araştırma ve çalışmaya yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde konu ile ilgili metotlar, bunun felsefe ve bilim gibi geniş anlam ifade eden metodoloji hakkında bilgi verilmiştir. Bu çalışmada nasıl bir yöntem, konunun çalışıldığı örneklem ve evrenden bahsedilerek izleyeceğimiz yol ve analizler hakkında bilgi verilecektir. Tespit edilen bulgular bu çalışmanın sonucu ve yöntem kısmında bu çalışmada tanıtılan metot aktarılmıştır. İkinci bölümde yine literatür kısmı ve yapılan çalışmalar (yurtiçinde ve yurtdışında)birbirleriyle kıyaslanarak yorum yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuç kısmında, konu alanları ve gelecekte yapılacak çalışmalarla ilgili olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, yaşam doyumu, kişisel gelişim, maddi kazanç

ABSTRACT

During his life, a person wants to give some of his accumulation in order to make his life meaningful. The meaning of life means that a person has to give the same importance to the people as much as he gives himself. In order to maintain his life successfully with the others around him and in his life, a person needs to achieve his goals in life by satisfying his needs.

This study involves students who attend in Vocational and Technical Anatolian high schools. Also, the aim of this study suggests a role model for high school student and evaluates the importance of this model for young people. In total 343 students as 195 girls and 148 boys who live in Umraniye district of Istanbul are participated in the study. Data collection and evaluation of these data are completed thanks to SPSS 16.0 program. Completed survey results are evaluated according to the some tests which are standard deviation test, Frequency test, T- test and Anova test.

This research consists of two different sections as follows. In the entrance of this research, the aim of this study is explained clearly. Also sub-problems of the study hypotheses, significance of the research are described in detail. Furthermore, meaning of subjects of life and life satisfaction are discussed briefly because these two issues affect this study in some ways. In the first part, theoretical of framework of this study is described. Also domestic and international studies which is related to this study, are mentioned in this section. In the second part; methodological framework of this study is explained. Also the environment, in which this study was conducted, is explained by examples. Furthermore analysis of data and analysis method are described in this section. In the last part, the results which are obtained from this research, are evaluated and discussed according to the analysis method introduced. Furthermore these results are compared and evaluated with domestic and international studies' results which are related to role model for high school students. Also, results of this study are explained and various suggestions are given for future research.

Keywords: puberty, life satisfaction, personal development, financial gain

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖN SÖZ	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: ERGENLİK	8
1.1. ERGENLİĞİN TANIMLANMASI	8
1.1.1 Ergenlikte Gelişim Dönemleri	10
1.1.1.1. Ergenlikte Fiziksel (Bedensel) Gelişme	10
1.1.1.2. Ergenlikte Psiko Sosyal Gelişme.....	11
1.1.1.3 Ergenlikte Zihinsel ve Duygusal Gelişme	12
1.2. YAŞAM AMAÇLARI	14
1.2.1. Yaşam Amaçlarının Alt Boyutları	16
1.2.1.1. Kişisel Gelişim	16
1.2.1.2. Maddi Kazanç	18
1.2.1.3. Fiziksel Görünüm	18
1.2.1.4. Sosyal Sorumluluk	19
1.2.1.5. Bireysel Farkındalık	20
1.3. YAŞAM DOYUMU.....	21
1.4. ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLMA DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER ARASINDA İNCELENMESİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	23
İKİNCİ BÖLÜM: UYGULAMA.....	30
2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	30
2.1.1. Araştırmanın Modeli	30
2.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme İle İlgili Betimsel Bilgiler	30
2.1.3. Araştırmada Kullanılan ve Veri Toplanan Araçlar	32
2.1.4. Araştırmanın İşlem Yolu	34
2.1.5. Araştırmada Kullanılan Veri Analizi Teknikleri.....	34
2.2. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR VE YORUMLARI.....	35
SONUÇ.....	72
ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA.....	82
EKLER LİSTESİ.....	—

TABLÖLÄR LİSTESİ

SAYFA

Tablo1: Örneklemler Oluşturulan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	31
Tablo 2: Cinsiyet ve Yaşam Doyumu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	35
Tablo 3: Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Arasındaki t Testi Sonuçları.....	35
Tablo 4 : Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	36
Tablo 5 : Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	36
Tablo 6: Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	37
Tablo 7: Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	38
Tablo 8: Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları.....	39
Tablo 9: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Doyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	39
Tablo 10: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	40
Tablo 11: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	40
Tablo 12: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	41
Tablo 13: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	41
Tablo 14: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	42
Tablo 15: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	42
Tablo 16: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine.....	43

Tablo 17: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	44
Tablo 18: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	44
Tablo 19: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	45
Tablo 20: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	46
Tablo 21: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	46
Tablo 22: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	46
Tablo 23: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Doyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	47
Tablo 24: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	48
Tablo 25: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	48
Tablo 26: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	49
Tablo 27: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	49
Tablo 28: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	50

Tablo 29: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	50
Tablo 30: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	51
Tablo 31: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 32: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	52
Tablo 33: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 34: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	53
Tablo 35: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 36: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	54
Tablo 37: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 38: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	55
Tablo 39: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 40: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	56
Tablo 41: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 42: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	57
Tablo 43: Lise Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 44: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	58
Tablo 45: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	58

Tablo 46: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	59
Tablo 47: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 48: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları,	60
Tablo 49: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 50: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	61
Tablo 51: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo 52: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	62
Tablo 53: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 54: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	62
Tablo 55: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 56: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	63
Tablo 57: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 58: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	64

Tablo 59: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 60: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	65
Tablo 61: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 62: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	66
Tablo 63: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 64: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	67
Tablo 65: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 66: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	68
Tablo 67: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 68: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	69
Tablo 69: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 70: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları.....	70
Tablo 71: Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	70

Tablo 72: Lise Öğrencilerinin Yaşam Amaçları ve Alt Boyutları İle Yaşam Doyumu Arasındaki Korelasyonlar.....	71
---	----

ÖN SÖZ

“Meslek ve Teknik Anadolu Liselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Psikolojik İyi Olma Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”ni tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmamda bana bilgi, tecrübe ve yönlendirmeleriyle yardımcı olan, birlikte çalışmaktan büyük onur duyduğum ve keyif aldığım, proje danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fikri KÖKSAL'a;

Çalışmalarım sırasında anketin uygulanmasında yardımlarını esirgemeyen sayın; okul müdürlerime, müdür yardımcılara, öğretmen arkadaşlarıma ve en büyük desteği gördüğüm eşim Yasemin YAVUZ'a;

Sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Uğur YAVUZ

GİRİŞ

Günlük hayatın değişen koşullarına bağlı olarak eğitim öğretimin her kademesindeki öğrencilerin yaşam doyumu bununla ilgili olarak yaşam amaçları değişebilir. Yaşam doyumu ilk kez Neugarten (1961) tarafından tanımlanmıştır. Buna göre bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur. Yani kişinin beklentilerinin, gerçek durumla kıyaslanmasıyla ortaya çıkan sonucu ifade eder. Günümüzde eleştirel, nesnel analitik, yaratıcı, düşünen, ne yaptığını bilerek hareket eden bireyler yetişmesi eğitim öğretimin en önemli vizyonlarından biridir. Yaşam doyumu düzeyi yüksek olan ve kabiliyetlerini göz önünde tutarak yaşam amaçlarını bilen kişilerin yetişmesi genellikle yaşam amaçları ve doyumu ile doğru orantılıdır şeklinde söylenebilir. Frankl'a göre, yaşam amaçları insanın hayatta nelere sahip olabileceği ve hayali veya gerçek temel ihtiyaçlarımızın üstesinden gelinebileceği konusundaki düşüncelere karşı insanın beslediği gizli arayışlar olarak ifade edilebilir. Bireylerin yaşam amaçları günün koşullarına göre değişerek farklılık göstermektedir. Hızlı bir şekilde değişen yaşam standartları ve teknoloji, kişilerin yaşam koşullarına ani ve hızlı olarak yansımakta bu değişim yaşam doyum seviyelerini etkilemekte buna bağlı olarak yaşam amaçlarının da farklılaşmasına neden olmaktadır. Farkındalık, bireyi öne çıkaran, kazandırmaya ve hayatta mutlu olmasını sağlamasına yönelik eğitim sistemi yaşam doyumuna özel bir önem verir. Eğitimin en önemli amaçlarından birisi bireylerdeki yaşam doyumu seviyesini arttırmak ve bireylerin yaşamına anlam kazandırmaktır. İnsanın sosyolojik-psikolojik, ahlaki ve moral boyutları kişide maksimum olarak geliştirmesi yaşam doyumuyla ve yaşam amaçları ile paralellik göstermektedir. Buna göre yaşam amaçları birey için ne kadar üst düzeyde ise yaşam doyumunun, düzeyinin de çok yüksek olduğu söylenebilir. İnsan yaşamı boyunca felsefi inançlar ve dini bilgiler bireyler için yaşamın anlamlı olabilmesi, yaşam amaçlarının da olması gerektiği gibi temel bir felsefe vardır. Yaşamak için belli gaye taşıyan insanların hayata daha sıkı sarılarak yaşamdaki zorlukların üstesinden gelme, bununla ilgili çözüm üretme ve uzun zaman varlığını sürdürebilme gibi uzun rahat yaşam gözlenebilir. Yaşam amaçları ve doyumu ile ilk sistematik ve metod olarak ortaya koyan, gelecekte beklenen beklentileri olan kişilerin yaşamın zorluklarına karşılık daha dirençli oldukları ifade edilebilir. Buna göre yaşamda amaçları olan bireylerin hayatlarını sürdürme ve yaşamaktan zevk alma gibi duygularının üst düzeyde olduğu söylenebilir. V. Franklin'e göre insan bulunduğu andan ne kadar fazla zevk alırsa o kadar mutlu olur, o kadar yaşam amaçlarına ulaşır ve o kadar yaşam doyumunu yüksek tutar.

Yaşam amaçları ve buna bağlı olarak yaşam doyum bir bireyde ne kadar yüksek ise hayatta karşılaşıcağı herhangi bir sorunu başarılı bir şekilde çözeceği, bu olaylar karşısında daha dirençli ve zorlukların üstesinden geleceği ifade edilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerinin yaşam amaçlarının ve yaşam doyumunun karşılaştırılması çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Buna göre öğrencilerin yaşam amaçları ile yaşam doyumunu düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir.

Problem Cümlesi

Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerinin yaşam doyumları ve yaşam amaçları arasındaki ilişkisi ile yaş, cinsiyet, sınıf, algıladığı aile sosyo ekonomik düzeyi, kardeş sayısı ve algıladığı anne – baba tutumu açısından arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

- 1) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre;
 - Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları
 - Kişisel Gelişim
 - Maddi Kazanç
 - Fiziksel Görünüm
 - Sosyal sorumluluk
 - Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?
- 2) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaş düzeylerine göre;
 - Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları
 - Kişisel Gelişim
 - Maddi Kazanç
 - Fiziksel Görünüm
 - Sosyal sorumluluk

- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?
- 3) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre;
- Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları
 - Kişisel Gelişim
 - Maddi Kazanç
 - Fiziksel Görünüm
 - Sosyal sorumluluk
 - Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?
- 4) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre;
- Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları
 - Kişisel Gelişim
 - Maddi Kazanç
 - Fiziksel Görünüm
 - Sosyal sorumluluk
 - Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?
- 5) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayılarına göre;
- Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları
 - Kişisel Gelişim
 - Maddi Kazanç
 - Fiziksel Görünüm
 - Sosyal sorumluluk
 - Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?
- 6) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre;
- Yaşam Doyum Düzeyi
 - Genel Yaşam Amaçları

- Kişisel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Fiziksel Görünüm
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?

7) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Kişisel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Fiziksel Görünüm
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki var mıdır?

8) Mesleki ve Teknik Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum düzeyleri ile Yaşam Amaçları ve Alt boyutları arasında pozitif bir yönde ilişki var mıdır?

Denenceler

1) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

2) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaş düzeylerine göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk

- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

3) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

4) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

5) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayılarına göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

6) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları baba tutumlarına göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları

- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

7) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumlarına göre;

- Yaşam Doyum Düzeyi
- Genel Yaşam Amaçları
- Bireysel Gelişim
- Maddi Kazanç
- Bedensel Görünüş
- Sosyal sorumluluk
- Bireysel Farkındalık arasında olumlu ilişki yoktur.

8) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum düzeyleri ile Yaşam Amaçları ve Alt boyutları arasında pozitif bir yönde ilişki vardır.

Araştırmanın Önemi

Ergenlerde yaş, cinsiyet, ırk, sosyo-ekonomik seviyeleri farklı olan herkesin yaşamdan bir beklentisi var olmasına karşı pek çok amacı da bulunmaktadır. Bu amaçlar arasında sağlık, duygusallık ve ekonomik, gibi durumlar ön plana çıkabilir. İnsanoğlu yaşamında ilk olarak üreme yani soyunu devam ettirme olgusu varken; bu ilkel amaç günümüz koşullarında pek çok alana yayılmış ve eğitim, ekonomi, sağlık gibi pek çok farklı boyutta kendini göstermektedir. Birçok alana yayılmış olan bu amaçların bireyler tarafından gizilgüçleri doğrultusunda fark edilmesi gerekmektedir.

Yaşam amaçlarının erken yaşta belirlenmesi bireylerin yaşam doyumlarını dolaylı yoldan etkilemektedir. Çünkü yaşam ile ilgili olaylara ve konulara hedeflere ulaşmak için bireyin belli amaçlar ortaya koyması ve hızlı hareket etmesiyle bu amaçlara erkenden ulaşması, yaşam doyumunu ve seviyesini pozitif yönde etkileyebilir. Bunlardan yola çıkarak bu amaçların neler olduğuna ulaşılabilmesi noktasında “yaşam amaçları ve yaşam doyumunu” alanında eksiklik ve bilimsel bir çalışmanın yokluğu kendini hissettirmektedir. Bu nedenle Mesleki ve Teknik Anadolu

Lisesi öğrencileri üzerinde, yapılacak bu çalışmanın eksikliği gidereceği öngörülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışmada elde edilen veriler Yaşam doyumu ölçeği Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş ve Köker (1991) tarafından Türkçeye çevrimi yapılan yaşam doyumu ölçeği ile Aydınar (2011) tarafından geliştirilen yaşam amacı ölçeği ve yine araştırmacının hazırlanmış bireysel bilgi formu ile sınırlandırılmıştır.

2. Bu çalışmanın örneklemi 343 kişiden oluşan ve İstanbul ilinde Ümraniye ilçesinde Mesleki ve Teknik Liselerinde eğitim öğretim gören öğrencilerle sınırlandırılmış ve elde edilen veriler diğer öğrencilere de uyarlanabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM: ERGENLİK

1.1. ERGENLİĞİN TANIMLANMASI

Ergen; Latince fiziki olarak beden yapısında büyüme, olgunlaşma olarak nitelenen “adolescent”in Türkçede karşılığı olup, sürekli olarak büyüyen ve gelişen bireye verilen isimdir.¹

Bireyin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden geliştiği, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak ifade edilebilir. Ergenlik dönemi çocukla erişkinlik arasında, gençlik ya da delikanlılık adı verilen uzun bir dönemi kapsar.

Milli Eğitim Bakanlığı kaynaklarında ise ergenlik dönemi, buluş çağına varma durumu ile biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan çocukluğun sonu, sosyal hayatta sorumluluk alma dönemi olarak ifade edilmektedir.²

Ergenlik dönemi bedensel ve fiziksel olgunlaşma ve büyüme, aynı zamanda sosyolojik ve ruhsal olarak da büyüme ve olgunlaşma olarak ifade edilebilir.

Ergenlik geçiş dönemi olarak ifade edilip, kimlik karmaşası, sosyal ve duygusal ilişki, cinsellik, bedensel gelişim ve psikolojik açıdan aileden uzaklaşma gibi etkenler ile kendini göstermektedir. Ergenliğin başlangıç ve bitiş yılları dünyanın her yerinde değişiklik göstermekte ve araştırmacılar bu konu hakkında farklı görüşler bildirebilmektedirler.

Ergenlik, bireylerin aynı anda kendilerini farklı duygulara sahip olduklarını hissettikleri ve yeni tecrübeler edindikleri bir dönemdir. Bu dönemdeki insanların önemli bir farklılıklarının yaşandığı bir süreç olarak da söylenebilir. Bu dönemin stresli ve fırtınalı bir dönem olduğu söylenebilir.

Ergenliğin önemli özelliklerinden biri kişiden kişiye göre farklılık gösteren başlangıç ve bitiş yıllarıdır. Bu konu hakkında çeşitli farklı görüşler olup görüş birliği sağlanamamıştır. Bu dönemi kesin bir şekilde ayırmak mümkün değildir.

Ergenlik döneminin başlama ve bitiş süreleri UNESCO tarafından 15-25 olarak belirlenmiştir. Yavuzer'e göre ise bu dönem kızlarda ortalama 10-12, erkeklerde ise

¹ Nilifer Tatoğlu, “15 – 17 Yaş Grubu Genel Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarıya Etkisi.” Antalya,2006,s 3

² Adnan Kulaksızoğlu, *Ergenlik Psikolojisi*, 8. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,2006,s 33

12-14 yaşları arasında başlamaktadır. Yörükoğlu ise bu dönemin 12 yaşında başlayıp, 21 yaşında sona erdiğini belirtmiştir.³

Ergenlik dönemi, davranıştaki değişmelerin ve bocalamaların olduğu bir dönem olarak ifade edilebilir. Psikososyal gelişme dönemleri karşılaştırıldığında bu dönemde duygular farklılaşmakta ve yeni tecrübeler edinilmektedir. Belirgin olarak ortaya çıkan duygusal farklılıklar arasında artık aileden bağımsız ve kendinin güçlü olduğuna inanan bir birey şeklinde düşünebilmektedir.

Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası dönemi 12-18 yaşlarını yani ergenlik dönemini kapsar. Ergen, bu dönemde sürekli bir arayış içindedir ve çeşitli sorulara cevap arar. Özellikle "Ben kimim?" sorusu hayatının değişmez sorusudur.

Çocukların ergenlik dönemi kimlik yönünden gelişimi için ileriki yıllar açısından çok önemlidir. Kimlik, insanlar için, kendine yön vererek bağımsızlığını kazanabilme olarak öne çıkmaktadır. Ergenler sürekli yeni bir şeyler bulma içerisindedir. Hayatla ilgili kendilerine anlamlı gelmeyen olayları sorgularlar. Gençler için özgür olmak çok önemlidir. Yaşadığı ortama uyum sağlayabilmesi için bu toplumun bir ferdi olmaya çalışmalıdır. Ergenlik döneminde aile bireyleri ile problem yaşamaları çevresindeki arkadaşları ile ve okuldaki başarısızlıkları, yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlar. Bu durum karşı cinse olan ilgiyi de etkilemektedir.

Bilgiç (2004), ergenlik döneminin belli başlı özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- İyi etkileşim ve iletişim halinde olan ilkökul çocuğu yerine zor beğenen ve tepkisel bir genç gelir.
- Duygular hızlı değişkenlik gösterir.
- Dersler önemsizdir.
- İstekler artar, genç ana – baba uyarılarını dikkate almaz ya da sert tepki gösterir.
- Sakarlık, düzensizlik ve dağınıklık artar.
- İlgiyer farklılaşır, gelgitleri fazladır. Lüks ve süs hayatında önemli yer tutar.
- Arkadaşları ile ilişkide gizlilik önceliklidir.
- Genç yeni arayışlar içindedir. Öncelikle kendini tanımaya çalışır.

³ Kemal Sayar , "Söz Ola Gençlik Kültür", *Sanat ve Edebiyat Dergisi*, Erkam Matbaası, İstanbul,2003,Sayı 4, s.8-13.

- Bağımsızlık evden kopma ve dışarı yönelme ön plandadır.
- Model anne baba yerine gelenler arkadaşlar, müzik grupları, şarkıcılar ve popüler kişilerdir.

1.1.1 Ergenlikte Gelişim Dönemleri

Birey bu dönemde ne bir çocuk ne de bir yetişkin olarak tanımlanabildiği gibi bu dönemde birey çeşitli alanlardaki gelişimini tamamlayarak gelişimsel görevlerini de yerine getirmek zorundadır. Bu çalışmada, ergenlikteki gelişimsel özellikler; fiziksel (bedensel), psikososyal, zihinsel, duygusal gelişim ve özgüven çerçevesinde incelenmektedir.

1.1.1.1. Ergenlikte Fiziksel (Bedensel) Gelişme

Ergenlik dönemindeki en belirgin ve ön planda olan değişim fiziksel (bedensel) değişimdir. Fiziksel değişim her ne kadar vücut yapısındaki değişme olarak nitelendirilse bile davranışlar üzerinde de kalıcı etkiler bırakmaktadır. Fiziksel değişimde iki temel farklılaşma göze çarpar. Bunlar hormon dengesinde ortaya çıkan değişiklikler ve ikincil cinsiyet özelliklerinin belirginleşmesidir.

Ergenlik döneminin başlarında boy uzunluğu ve kilo artışı görülmektedir. Kızlar bu döneme erkeklere oranla daha erken girdikleri için, 12-13 yaşlarındaki kızlar, aynı yaştaki erkeklere oranla ortalama olarak daha uzun ve kiloca ağırdırlar. 15 yaşlarından sonra ise kızların ve erkeklerin boyca ve ağırlıkça farklılıkları erkeklerin lehine değişmeye başlar.

Bu dönemde yaşanan fiziksel (bedensel) gelişmeler erkek ve kız ergenler için aşağıdaki gibidir:

- 13-14 yaş grubu kız ergenlerdeki fiziksel (bedensel) değişimler
- a) Göğüslerde büyüme, kıllanma,
 - b) Boy artışı ve kalçaların gelişimi. (Ortalama boy artışı 6-7 cm'dir.)
 - c) Adet görmenin başlaması

13-14 yaş grubu erkek ergenlerdeki fiziksel (bedensel) değişimler:

- a) Cinsel organlarda büyüme, kıllanma,
- b) Ses değişikliği,
- c) İlk ejakulasyon,

- d) Büyümenin doruk noktaya ulaşması.(Ortalama 7 cm artar),
- e) Sakal ve bıyığın çıkması

Bedensel gelişimin ergenlik döneminde hızlı bir şekilde ilerlemesi sonucu, çocukların düşünce yapısı bedenine yönelir ve vücudu ile ilgili sorular ortaya çıkar. Örneğin vücudunun görünüşü nasıl gibi görünüş ile ilgili sorulardır. Ergenlik çağındaki çocukların akıllarında ideal vücut yapısı yerleşmiştir. Vücudu ile ilgili sürekli telaşlanıp kaygılanmaktadırlar. Çevresindeki arkadaşların ideal olan vücutları ile kendi vücudu arasında herhangi bir uyumsuzluk ortaya çıktığında bunu kabullenmek ve benimsemek genç için karşı karşıya kaldığı karmaşık bir düşünce olarak ifade edilebilir

Bu dönemde kızlarda erkelere oranla daha fazla bendine yönelik memnun olmama durumu söz konusu olabilir. Gençlerin görünüşleri ile ilgili yaşadıkları memnuniyetsiz durum gençlerde özgüven sorunu ve olumsuz benlik kavramı oluşmasına neden olabilmektedir. Gençlerin kendilerini görünüm bakımından düzgün bulan, olumlu vücut imgesine sahip bireylerin özgüven, benlik durumları ve algıları daha fazla oturmuş ve gelişmiştir. Benlik ve kaygı arasında anlamlı ilişki olduğu ifade edilebilir.

1.1.1.2. Ergenlikte Psiko Sosyal Gelişme

Sosyal gelişmeyle yaş, zekâ, cinsiyet, aile ilişkileri ve sosyal çevre arasında sıkı bir bağ olduğunu; sosyalleşmek, bireyin topluma adapte olan genel karakter yapısını benimseyen uygun davranış ve kişilik geliştirmesi olarak nitelendirmiştir.⁴

Ergenler, bu dönemde ne bir çocuk ne de bir yetişkin durumundadırlar. Yaşamın bu döneminde ergen, kişiliği için kimlik geliştirmeye çalışır. Ergenlerin psikolojik önceliği kişiliği için kimlik geliştirmek ve bu kimliğini belirlemeye çalışmak şeklinde söylenebilir. Gençler ailesiyle ilgili sorunlar yaşamasına karşın arkadaşlarıyla olgun ilişkiler kurabilmektedir. Toplumdaki rolünü ortaya koyabilme çabasında olmakta, kendi özelliklerini kabul etme ve vücudunu en etkili bir şekilde kullanmaya çalışmaktadırlar. Duygusal bağımsızlığı gerçekleştirme, sosyal sorumluluklarını geliştirme gibi kendini topluma ve arkadaşlarına gösterme çabası taşıyabilir.

⁴ Emel Öztürk, "11-14 Yaş Arası Ergenlerin Problem Alanlarına Yönelik Grup Rehberliği ile Çözüm Önerisi", Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,2003,s 62 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Erikson'a göre bu dönem kuramındaki 5.evre olarak nitelendirdiği "Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası" dönemidir. Bu dönemin en önemli sorunu kimlik kazanımıdır. Olumsuz geçen dönemin sonunda ergen rol karmaşası yaşayacaktır.

Bireyin çocukluğunda sağlıklı bir iletişim ve etkileşim ve aynı zamanda cinsel özdeşim kurulması ergenlik dönemindeki psikolojik gelişiminde bir o kadar olumlu olmasını sağlamaktadır. Bu dönemdeki bireydeki dışa denetimlilik artmakta ve başkalarının onun hakkında düşünceleri önem kazanmaktadır. Hele ki başkaları ile kendi düşüncelerindeki farklılık kimlik gelişimi noktasında sorunların oluşmasına neden olabilmektedir.⁵

Sorunların çözüme ulaşmadığı bir kimlik karmaşası sonucu ergenlerde oluşabilecek olası durumlar şu şekildedir:

- 1) Kendilik algısı ile kimlik arasındaki çözümsüzlük,
- 2) Sürekli ön planda olan benlik imajı,
- 3) Belirtilerde aşırı kayma ve değişiklik,
- 4) Geçmiş ile şimdi arasında devamlılığın azalması
- 5) Yüksek düzeyde kaygı, stres ve önlenememesi halinde depresyon durumu
- 6) Kendini tanıma ve bilmede yetersizlik
- 7) Kendisine yönelik sürekli farklılaşan duygular

Ergen çocuklarda kimliğini ve toplum içerisinde kendini bulmak ergenlerin kendilerine özgüvenlerinin gelmesine ve çevresine olan davranışları etkilemektedir. Bu dönemi yani ergenlik dönemini başarılı bir şekilde atlatamayan çocukların benlik saygısında ve kendine olan özgüvenin de bir azalma görülebilir. Ergenliği, sağlıklı bir şekilde geçirmezse kendi kimliğini oluşturamaz ve buna bağlı olarak başarılı bir kişilik geliştiremez. Böyle durumlarda ergen rol karmaşası içine düşer ergenin özgüveninde eksiklik başta olmak üzere birçok sorunla karşılaşacağı söylenebilir.

1.1.1.3 Ergenlikte Zihinsel ve Duygusal Gelişme

Ergenler, bedensel ve cinsel değişimlerle birlikte zihinsel yeteneklerinde de değişimler yaşarlar. Bu dönemde yaşanan bilişsel gelişim ergenlerin yalnız

⁵ Betül Aydın, *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Atlas Yayınları, Ankara,2003,s 67

kendilerini, ailelerini, yaşlılarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyalarını görme biçimi üzerinde uzun süreli etkiler taşır.

Bu dönemde ergenlerin tüm düşünce süreçleri değişir, ergen artık somut düşünceden soyut düşünceye geçmiştir. Düşünceler şimdiki duruma göre değil daha fazla geleceğe ve gelecekle ilgili planlar kurmaya yöneliktir.

Gözleme dayalı ilkeler ortaya koymak, kurduğu varsayımları denemek tipik ergenlerdeki zihinsel gelişimin özellikleridir. Artık ergenin bu dönemde soyut sözcükleri kullanma ve anlama becerisi gelişmiş, din, hayat görüşü, felsefe, ahlak ve siyaset gibi soyut öğeler içeren konularda fikir oluşturmaya başlamıştır⁶

Bu dönemdeki bireylerin genelleme, soyut kavramlarla anlama, zaman kavramını fark etme, mantıksal düşünebilme ve başkalarıyla iletişim kurma noktasında yeterliliklerinin hızla olumlu yönde değiştiği söylenebilir.

Ergenlik dönemindeki diğer değişim alanı duygusal gelişimdir. Çocukluk dönemindeki bireyde öfke, kızgınlık ve stres gibi duygular dışarıya, dış çevreye çok kolay yansıtılırken ergenlik döneminde bu durum ergenlerin içeriye yansıtmasıyla devam eder. Duygular çok ciddi olmadıkça ergen tarafından dışarıya yansıtılmaz. Ergenlikte genel olarak kızların erkeklerden daha önce duygusal olgunluğa ulaştıkları ifade etmek mümkündür.⁷

Çocukluk dönemindeki dengeli, uyumlu çocuğun yerine; tedirgin, güç beğenen ve çabuk tepki gösteren bir ergen gelir. Ani devinip üzölmeler, çabuk sinirlenmeler, duygusal iniş çıkışlar görölmeye başlar.

Ergenlik dönemindeki duygusal gelişim esnasında ergenlerin duygularında meydana gelen değişiklikler şu şekilde sıralanabilir:

- Duygusal yoğunluğun artması
- Duyguların inişli çıkışlı ve istikrarsız olması
- Aşk hissi yaşama
- Çekingen kişilik ve mahcubiyet
- Hayalperestlik
- Tedirginlik ve huzursuzluk,

⁶ Adnan Kulaksızoğlu, a.g.e, s 136

⁷ Kulaksızoğlu, a.g.e, s 66

- Yalnızlık isteği,
- Ders başarısında düşüş ve çalışmaya karşı isteksizlik,
- Çabuk heyecanlanma, endişelenme

Ergenlik dönemi, bedensel, cinsel, bilişsel, sosyal, duygusal ve ahlaki gelişmelerin yaşandığı bir geçiş dönemidir. Bu dönemde ergenin atlatması gereken gelişim görevleri vardır ve ergenin psikolojik yönden sağlıklı birey olabilmesi için bu görevleri başarılı bir şekilde atlatması gerekmektedir. Özgüven duygusu, kimlik kazanma yaşam amaçları oluşturma ergenin bu gelişim görevlerini başarılı bir şekilde atlatmasında ergene yardımcı olan duyguların başında gelir.

1.2. YAŞAM AMAÇLARI

Frankl'a göre, yaşamın anlamı bir kelebek etkisi biçimindedir. Bu anlam insandan insana değişebilmektedir. Asıl önemli olan yaşamın anlamı değil, belli bir zaman diliminde geçen insan yaşamıdır.. Frankl' ine göre kişilerin yaşamında özel bir mesleği, dostları, hobileri ve uğruna mücadele edeceği hedefleri (yaşam amaçları) bulunmalıdır. Frankl'in ; Her birey yaşam tarafından eleştirilmekte ve bu bireyler sorumluluklarını yaşama karşı vermektedirler. Yaşamın anlam kazanması için dünya ve içinde bulunduğu yaşam keşfedilmelidir.⁸

Yaşam amaçları insanın hayatta nelere sahip olabileceği, hayali veya gerçek temel ihtiyaçlarımızın üstesinden gelinebileceği konusundaki düşüncelere karşı insanın beslediği gizli arayışlar olarak ifade edilebilir. İnsanın geçmişinden çok gelecekle ilişkili amaçları veya beklentileri tarafından güdülenmektedir. Yaşam amaçlarında birey gelecekteki hedefi ne ise uzun dönemde gerçekleştirmeyi amaçlar.

Buna göre yaşam doyumunda insanın çeşitli alanlarda (sağlık, kişisel gelişim, duygusal ilişkiler, sosyal sorumluluk, vb.) yaşam amaçlarında rol oynamaktadır.

Anlam arayışı ile ilgili çalışmalara baktığımızda 1967 yılında 'Yaşamdaki amaç Testi Purpose in life (PIL)'nin geliştirilip 1990'lı yıllardan sonra bu konuyla ilgili araştırmaların biraz daha arttığı gözlenmektedir.

Yaşam amaçları ile ilgili yapılan araştırmaların ülkemizde azlığı nedeniyle, yeni araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu araştırmaların önemi yeni

⁸ Sevgi Sezer , "Anlam İhtiyacı" *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bülteni*, Cilt 2, Sayı 10, Haziran,2005, s. 56-60.

yeni ortaya çıkmaktadır. Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalara yön verme konusunda örnek olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmalarla ilgili yurtdışı ve az da olsa ülkemizde ölçme aracı konusunda geliştirme ve girişimler de olmuştur. Dyck(1987) yaptığı çalışmada logoteapötik yapıların ölçülmesinde iki değerlendirme aracını ortaya koymuştur. Chamberlain ve zika(1987) yaşamın anlamını ortaya koyan ölçme araçlarından Yaşam bakış indeksi (life Regardindex) ,Tutarlılık duygusu (sense of scala) ve yaşamdaki amaç testi (purpose in life-PIL) bu üç ölçeğin yapısını incelemiştir. Sonuç olarak çok boyutlu olan yaşamın anlamının bir yapı olduğunu ve farklı yollarla bu anlamın ölçülmesinin mümkün olacağını göstermiştir.⁹

Buna göre yaşamdaki amaçları belirlemek ve yaşamı anlamlandırmada yaşam doyumu faktörü insan hayatında önemli bir yere sahip olduğunu söylenebilir. Bu yaşam doyumu , yaşam amaçlarının önemini ve yerini anlatmaktadır.

Yaşam amacı Adler'e göre kişi geçmişinden çok geleceğe ilişkin amaçları ya da beklentileri tarafından güdülenmektedir. İnsanın bu amaçları hayali seviyededir. Hayali olan bu amaçlar kişinin kendine özgü olup bu kişinin yaşam amacını da ortaya koymaktadır. Kişinin düşünce, davranış ve duyguları ileriye yönelik amaçlar olarak belirlenir.¹⁰

Kişilerin kendilerine ait yaşam amaçlarının olması hem doğası hem de kültürünün olması, sahip olduğu toplumsal konum gereğidir. İnsan hayatında eğilim ve özel yeteneklerini kullanma, toplumsal statü, yönetici olma, liderlik yapma, para kazanma ve başkalarına yardım etme gibi amaçları olabilir. White, McClelland ve Maslow gibi araştırmacılara göre insan, birey olarak kendi yeteneklerini geliştirmektedir. Maslow ve diğer kuramcılara göre insana fırsatlar verildiğinde hedefe ulaşabilmek için çaba harcadıkları görülmektedir.¹¹

Öğrencilerin gerçekleştirmeye çalıştıkları hedefler, içinde buldukları toplum ve ailesinin beklenti içerisinde olmasına neden olmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için gereksinimlerinin karşılanması amacına ulaşmada ve planlanmasında yol gösterir. Öğrencilerin ileriye dönük beklenti içerisinde olması, yaşadığı hayatın gerçekleri arasında birebir ilişki kurulabilir. Öğrencilerde beklentiyi yüksek tutup

⁹ Sezer , a.g.e., s.60

¹⁰ T. Fikret Karahan ve Mehmet E. Sardoğan, *Psikolojik Danışma Ve Psikoterapide Kuramlar*, Samsun,2004 Deniz Kültür Yayınları.,s.76

¹¹ Ayhan Aydın "*Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*", Anı Yayıncılık, Ankara,1999,s,86.

gerçek algıların düşük olması kişide ciddi bir doyumsuzluğa sebep olabilir şeklinde ifade edilebilir.

Rotter'e göre davranışlarda dört çeşit değişkene yer vermiştir. Bu değişkenler arasında; beklentiler, psikolojik durumlar, davranışlar ve davranışların sonucu olarak ifade etmiştir. Davranışı şu şekilde tanımlamıştır; Bireyin kendini ifade etme durumunda ortaya çıkan ya da tekrarlanma olasılığı olan, özgül psikolojik durumun davranışın belli bir beklentinin içerisinde olup sonuca götüreceğine ilişkin bir işlevdir şeklinde ifade etmiştir. Bireydeki davranışın, ona yüklediği beklenti içerisinde yordanabileceği şeklinde ifade etmiştir.

Rotter'a göre genelleştirilmiş iki tür beklenti vardır. Birinci olarak genelleştirilmiş beklenti içerisinde; Bağımlılık, başarı, uyma, toplumsal kabul vb. bunlar yalnızca belli sonuçlardan meydana gelen beklentilerdir. İkinci olarak genelleştirilmiş beklenti ise; kendi niteliklerinin sonuçlara göre değişebildiği, problem çözümünün yada kendi kararını içine alan psikolojik durumu genelleştiren beklentileri içerir.¹²

Buna göre ortaya çıkan herhangi bir sonucun davranışımızı etkilemesi ve takip etmesi gibi beklenti içerir. Bu beklenti sonuca göre genelleştirilmiş değil, birden çok problemin çözümüne göre genelleştirilmiş beklenti içerir.

Rotter, toplumsal öğrenmedeki görüşünde üç ana belirleyiciden bahseder, bunlardan birincisi kişideki davranışın ortaya çıkması ihtimali, psikolojik durum ve sonucun değeri şeklindedir.

Rotter'ın görüşünden de anlaşıldığı gibi bireyin, hayattaki beklentileri kendi davranışlarını yönlendirmekte, bu amaçların sonuçlarına yüklediği psikolojik durum ve değeri ileri hayatının da belirleyicisi olacaktır. Bu sebeple bireyin yaşam amaçlarını yaşamdaki beklentilerini belirlemede bu çalışma önem arz etmektedir.

1.2.1. Yaşam Amaçlarının Alt Boyutları

1.2.1.1. Kişisel Gelişim

Bireylerin hayatı boyunca yaşamlarında yer tutan en önemli süreçlerden birisi kişisel gelişimidir. Rogers, psikolojiye göre insan yaşamı sadece temel

¹² İnan Deniz ve Erguvan Sarioğlu, **Psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri** Kaknüs Yayınları, İstanbul,2000 s. 186, 421, 424.

ihtiyaçlarımızı karşılamaktan ibaret olmadığını belirtmiştir. Bireylerin temel ihtiyaçları karşılanmasına rağmen mutlu olamadığını belirtmiştir. İnsanların gelişimi pozitif yönde sürdürmeye yönelik olarak güdülenmişlerdir.¹³

Kişilik, insanın bakış açısındaki özgünlük oluşturan, dürtü, yetenek, duygusal eğilimler ve temel bilgileri kapsayan süreklilik arz eden özellikler ve davranış biçimidir.¹⁴ Eren kitabında kişilerin davranış, tutumu ile fiziksel görünüşleri arasında farklılık gösterdiğini belirtmiştir. İnsan dış görünüm, zeka, enerji, bireyin üstlendiği roller ve ahlak gibi yeteneklerden oluşup, yaşamış olduğu toplumun potansiyel özelliklerinden etkilendiğini söylemiştir.¹⁵ İnsanın kişisel gelişimini çevresel etkenler ve genetik özellikler şekillendirdiğinden, bütün insanlar için kişiliklerin ve yeteneklerin farklılık gösterdiği görülebilir. İnsan zekâsı gereği teknik bir zekâyâ sahiptir. Buda insanların birbirleriyle iyi iletişim kurma yeteneğine sahip olduğunu göstermektedir şeklinde ifade edilebilir.

İnsanın gelişim süreci içerisinde doğal bir şekilde hayatını sürdürdüğü ifade edilir. Yani insanın karşısına çıkan sorunların üstesinden gelmediği sürece ,insanoğlu bu tatmin edici boyuta doğru ilerler. Karşımıza çıkan engeller insanın kişisel gelişimini durduğunda, o zaman psikoloji devreye girerek yardımcı olur. Gelişme sürecindeki olan olayları terapist danışanları geri döndüremez. Bu danışanlar kişilerin sorunlarının büyümesini engelleyip ve üstesinden gelmesine yardımcı olabilirler.

İnsanın kendi potansiyelini en iyi şekilde kullanması, kendi olan güveni artırır. Eğer hisleri bir olayın doğru olduğunu söylüyorsa, büyük bir ihtimalle onu yaparlar. Başkalarının ihtiyaçlarına karşı ilgisiz değildirler; fakat toplumun belirlediği bazı davranış biçimine uygun davranmak ile ilgili kaygıya da aşırı bir şekilde kapılmazlar. Yaşam amaçlarını kendileri belirleyip; yaşam tarzı ve meslek seçimi ile ilgili karar verirken önemli olan kendi değerlerini gereksinimlerini ve ilgilerini göz önüne alması şeklinde olduğu ifade edilebilir.

Özbay ve Eren'e göre insan kendi potansiyelini keşfederek onlara gelişim sağlayıp işlerlik kazandırıldığını savundukları görülebilir. Bu gelişimin farkında olan kişi sakin bir zihinle kendisini kabullenerek başlayacağı şeklinde söylemiştir.¹⁶

¹³ Deniz ve Sarıoğlu, a.g.e., s. 186, 421, 424.

¹⁴ Ömer Demir ve Mustafa Acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vadi Yayınları Ankara 1997: s.134

¹⁵ Erol Eren, *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, 6.Baskı, Beta, İstanbul:2000,s.68-72

¹⁶ Adem Özyay ve Cengiz Erengil, . 6. *Hissi Geliştirmek*, Armoni Yayınları, İstanbul 2004:s.103

Birey, potansiyelini en iyi şekilde kullanırsa, hisleri başka bireylere göre yoğun ve derin bir şekilde yaşamış şeklinde ifade edilebilir. Bu duygular kişiyi hem olumlu hem de olumsuz duygular için geçerli olabilir. Herhangi bir şeyden dolayı potansiyelini en üst seviyede kullanan bireyler yaşamlarında da çok daha büyük zenginlikler içerisinde yaşayabilirler. Yaşam amaçları doğrultusunda kişinin gelişimini en iyi tamamlamış öğrenciler hayata daha rahat atılarak başarılı olabilirler. Bu başarı insanın sağlıklı yaşam, öğrenme, iletişim, yönetim gibi kişisel gelişimini tamamlayacak etkenleri de beraberinde getirebilir.

1.2.1.2. Maddi Kazanç

Kişiler günümüzde hayatlarını devam ettirmeleri için, yaşam amaçlarını gerçekleştirmek ve bunun için çaba harcıyarak verilen emeğin manevi tatmini kadar maddi kazancıda olabileceği söylenir. Maddi kazançlarının bazılarını yaşam amaçlarına ulaşmaya çalışmak için araç olarak kullanılabilir. İnsan, hayatını devam ettirebilmesi için sahip olmak, beslemek, kullanmak, onlara bakmak ve saklamak zorundadır şeklinde söylenebilir. Yani insanların yaşamaları ve hayatlarını idame ettirebilmeleri yiyeceklerimiz, elbiselerimiz, evimiz gibi temel ihtiyaçlarımızın karşılanması için araç ve gereçler maddi kazanç türündendir.¹⁷

Toplum olarak özel mülkiyetlerimiz iktidar ve kar üzerine kurulmuş olarak yaşadığımızdan dolayı değer yargılarımız ve düşüncelerimiz daha önceden belirlenmiş olabilir. Bundan dolayı gelişmekte olan toplumlarda bireylerin en doğal ve en kutsal haklarından; mal-mülk, sahip olmak, birikim ve kazanmak için çalışıldığını söylemek mümkün olabilir

1.2.1.3. Fiziksel Görünüm

Öğrencilerde fiziksel görünüm, önyargıların, varsayımların, değerlendirmelerin ve o kişi hakkında izlenimleri oluşturmaktadır. Fiziksel görünüm saç modeli, giyim tarzı, koku ve aksesuar gibi oluşturmak istenen imajla ilgilidir. İmajı genellikle giyim tarzı oluşturmaktadır. Öğrencilerde fiziksel görünüm; onun eğitim düzeyi, ekonomik durumu, sosyal konum ve başarı durumunu göstermektedir.¹⁸

Fiziksel görünümler birey için çok önemlidir. Bu zamanda kişi diğer bireyler tarafından çekici ve etkileyici olmak için çeşitli yollara başvurmaktadır. Hatta kişinin bedenindeki bozukluk onların imajlarını tam yansıtamadığından dolayı psikosomatik

¹⁷ Aydın Arıtan, '*Sahip Olmak ya da Olmak*', Arıtan Yayınevi, İstanbul, 2003, s.101, s.121.

¹⁸ Müjde Ker Dinçer, '*İş Yaşamında ve Özel Yaşamda Kişisel İmaj*', Alfa Yayınları, İstanbul 1998s,16-17

rahatsızlığa dahi sürüklenmekte şeklinde ifade edilebilir. Bunların hepsi göz önüne alındığında kişilerin yaşamlarında fiziksel görünümlerinin ne kadar önemli ve değerli olduğu da görülebilir. Birey kendi etrafındaki insanlar tarafından etkileyici ve çekici olarak lanse edilmesi kişinin olumlu benlik algısında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Fiziksel görünümün, bireyin öz yeterliliğinin gelişmesinde etkin olduğu da söylenebilir.

1.2.1.4. Sosyal Sorumluluk

Sosyal sorumluluk kavramı; günümüzde artan ve ön plana çıkan sosyal sorumluluk projeleriyle kişilerin yaşamları arasında önemli bir yer tutmaktadır. İnsan hayatını idame ettirdiği sürece yaşadığı çevreyle ve kendisiyle ilgili ileriye dönük yapacağı hedefleri belirler. Kişi temel ihtiyaçlarını ait olduğu toplumdan karşıladıktan sonra Maslow'un ihtiyaç piramidine göre üst basamaklara doğru yönelir. Bu ihtiyaç piramidinde ait olma, sevgi ve saygı gibi ihtiyaçlar karşılanır. Bundan hareket ederek birey kendi yaşamına anlam katacak ve çevresini güzelleştirecek o çevreye kendisinin ait olduğunu gösterecek çeşitli girişimlerde bulunur. Frankl'a göre yaşamın anlam kazanmasının yollarından biride, herhangi bir iş yaparak ortaya iyi bir eser çıkarmaktır. Bu olay toplumda sosyal sorumluluğu çağrıştırmaktadır. Kişinin toplum için yapmış olduğu herhangi bir işi veya eseri onun çevresi tarafından tanınmasına, sevgi ve saygı duyulmasını sağlayacaktır. Birey kendisinin temel ihtiyacını karşılayarak, yaşadıkları toplumun kalitesini artırmaktadır. Bu toplum içerisinde devamlılığı sağlayabilmek için kültürel, ekonomik, çevresel ve sosyal olarak bir sorumluluğa sahip olduğunu hisseder. Bunda dolayı kişi kendi amaçlarını yaptığı işi, isteklerinin sosyal sorumluluğun bir parçası olduğu ve topluma karşı herhangi bir katkıda bulunmak isteyeceğini hisseder.¹⁹

Sosyal sorumluluk kavramı, günümüzde kendi davranışlarının ortaya çıkardığı sonuçları üstlenmesi şeklinde ifade edilebilir. Bireyin hiçbir yükümlülüğü olmaksızın kendi isteği ile başkalarına yardım etmesi sosyal sorumluluk kavramında yer alabilir. Sosyal sorumluluk öğrencilerde; sorumluluk bilincini, kendini değerli hissetmesi, birey olarak etkili olma, sosyal yeterlilik, öğretmenlerle ve yetişkinlerle etkili bir iletişim kurma, sosyoekonomik farklılık ve farklı kökenden olan kişilerle iletişim kurma gibi özelliklere sahip olmasını sağlayabilir.

¹⁹Sezer, a.g.e., s.60

1.2.1.5. Bireysel Farkındalık

Gestal farkındalığı, terapinin ana kavramı olarak şu şekilde ifade etmiştir. Hayatımızın her yönünü, düşüncelerimizi, duygularımızı, davranışları, bedenimizdeki duyuları, kasların gerginliğini, duruş tarzını, yüz kaslarını kapsadığı, yaşadığımız çevrede neler olup bittiğini ve bizi onunla nasıl bir ilişki içinde olduğumuzu ifade eder²⁰

Bireysel farkındalık, kişilerin değerleri, tutumları, hareketleri, bilişsel süreçleri, yetenekleri, fiziksel özellikleri vb. gibi kendisiyle ilgili birden fazla özelliğinin farkına varmasıdır. Farkındalık, kişilerin hayatında önemlidir. Kişiler ne yaptıklarının, ne istediklerinin, nasıl bir duygu içerisinde bulduklarının, farkında değillerse, davranışları duygu ve düşünceleri üzerinde bir denetimleri veya seçimleri olamayabilir. Sadece alışkanlıklarının etkisi altında davranabilirler. Kişinin kendisini iyi tanıması; kendi özelliklerini ne olduğunu kabul etmesi, yeterliliğinin farkında olması ve bu doğrultuda amacını belirlemesi, kişisel gelişiminin devamını sağlayabilir. Bireysel farkındalık; psikolojide anahtar kelimelerinden bir tanesidir. Bireyin psikolojik iletişimde iç görü kazanması, kişisel farkında lığını arttırması, kendisini tanıması gibi durumlar psikolojik iletişimde önem taşıyabilir. Bireysel farkında lığı olan kişiler, yaşam amaçlarını belirlerken en uygun olan ne ise, kendisine o hedefleri seçer, neyi yapıp neyi yapamayacağını farkında olduğundan kendi amaçlarına ulaşabilmek için her şeyi yaparak de daha az hayal kırıklığı yaşayabilirler.

Kız öğrencilerde dışsal amaçların alt boyutlarından birisi olan fiziksel çekiciliği ve içsel amaçların tamamı, erkeklere göre daha çok önemsedikleri görülmüştür. Yaşam amaçları diğer değişkenler olan öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaç doyumu ile anlamlı düzeyde ilişkilidir. İçsel amaçlara sahip olmak, öğrencilerin öznel iyi oluşlarına ve temel psikolojik ihtiyaçların doyumuna katkı sağlarken; dışsal amaçlara daha fazla sahip olmak öznel iyi oluşun ve ihtiyaç doyumunun azalmasına neden olduğu görülmüştür.²¹

Massey, Gebhardt ve Garnefski tarafından 2009'da yurtdışındaki çalışmada; Bireylerin ergenlik döneminde amaçları ve hedefleri doğrultusunda kendi aralarında farklılık gösterebilmektedirler. Hedeflere ulaşmadaki gidilen yol değerlendirilirken içerik ve refah kavramaları arasındaki ilişkide göz önünde bulundurulmaktadır. Buna

²⁰ Doğan Cüceloğlu, *İnsan ve Davranışı*, İstanbul,2004, 13. Basım, s.486

²¹ İlhan Tahsin, *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Uyumu Modeli: Yaşam Amaçları, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ve Öznel İyi Oluş*, Ankara,2009,s,81

göre kızların ve aralarında yaş farkı olan ergenlerin okul hayatı, arkadaşlık ilişkisi, ve dış görünümünden dolayı hedeflerinin büyük olduğu görülmektedir. Kızların ve ergenlerin kişisel amaçlarından dolayı hayal kırıklığı yaşadığı ifade edilmiştir. Kişisel amaçların iyi ve olumlu yönde sonuçlanması bireylerin öz-yeterliliğinde de pozitif yönde etkilediği ifade edilebilir.

1.3. YAŞAM DOYUMU

Yaşam doyumu kendini anlama ve hissetmeyle ilişkili olarak tanımlanabilen bir kavramdır. Geçmişten günümüze kadar insanın yaşamında anlam arayışı yaşamında doyum elde etme isteği konusunda değişik fikir akımları ortaya koymuşlardır. İlk olarak tezlerde ortaya atılan ve incelenen yaşam doyumu kavramı 1974 yılında yapılan çalışmalarda nesnel iyi oluş ile yaşam doyumu aynı anlamda kullanılmıştır.²²

Yaşam doyumu, yaşamı anlamlı bulmak, mutluluk duymak, sosyal ilişkileri iyi olması, amaçlarına ulaşmadaki kararlılık, yaşama pozitif bakmak, ekonomik, güvenlik ve fiziksel olarak insanın kendisini iyi hissetmesi şeklinde söylenebilir.

Yaşam doyumu ilk defa kavram olarak Neugarten (1987) tarafından ifade edilmiştir. Peki, yaşam doyumu kavramının açıklanması için gerek duyulan doyum kavramı psikoloji literatüründe neyi ifade etmektedir. Doyum; psikolojik olarak istek, ihtiyaç ve beklentileri karşılama durumu olarak ifade edilmektedir.

“Yaşam doyumu” ise, bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur.²³

Bu açıdan bakıldığında mevcut durumu ile gerçek durum arasında bağ kurulup bu bağın ihtiyaçları karşılayıp karşılamaması halidir.

Yaşam doyumu fiziksel doyum olarak nitelendirmek mümkün değildir. Aynı zamanda duygusal, psikolojik, sosyal doyum olarak da nitelendirilebilir. Yaşam doyumu, kişinin meslek, iş, ve karşılaştığı tüm sosyal olaylar karşısında göstermiş olduğu psikolojik, fiziksel, sosyal ve duygusal tutumlarının hepsini ifade eder.

²²Melek Özer, Huzurevinde Ve Aile Ortamında Yaşayan Yaşlıların Öz bakım Gücü Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı,2001,İzmir,s 28 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

²³ Melek Özer ve Ö. Özsoy Karabulut , “Yaşlılarda Yaşam Doyumu”, İzmir,2003, 6 (2), s 72-74

Bireyin tüm yaşam alanlarını kapsayan yaşam doyumunun gelişimi her türlü insani ihtiyacın karşılanmasıyla paralellik göstermektedir.

Yaşam doyumu birey için ne kadar yüksek olursa, yaşamdan duyulan hazda yüksek olabilir. Yaşam doyumu bireyin mutluluğa ulaşmadaki amaçları ve bu amaca ne ölçüde ulaşabildiği önemlidir.

Dorahy ve diğerleri 2000'de yaptıkları çalışmada Yaşam doyumu ile öznel iyi oluş arasındaki bütünleşmeyi iki kısımda ortaya koymuştur. İlk olarak bilişsel yönü ikincisi de duygusal yönü açıklamaya çalışmaktadır.

Rask ve diğerleri 2002'de duygusal unsur üzerine yaptığı çalışmada; kişinin yaşam amacını etkileyen duyguların olumlu veya olumsuz olarak nasıl etkilediğini açıklamışlardır. Kişinin kendini olumlu olarak değerlendirmesi yaşamın anlamlı olduğunu ifade etmektedir.²⁴

Yaşam amaçları; gelir düzeyi, kişilik özellikleri, yaşamdaki engeller gibi pek çok etkenle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Kişinin üreticiliğini derin anlamlı ilişkilerini ve yaşam kalitesini artırması fiziksel ve psikolojik sistemleri ile de doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Sağlıklı toplum sağlıklı bireyden oluştuğu söylenebilir. Yaşamından zevk alan birey hem üretken hem de üreten bir toplum olarak ortaya çıkar. Toplumdaki bireylerin eğitim, sağlık ve çevre gibi hizmetlerin amacı öznel iyi oluşu arttırmak ve bireylerin sosyal açıdan takip edilebilirliği sağlamak olduğu söylenebilir.

Yaşam doyumu kişilerin beklentileriyle ne istediği arasındaki durumu karşılaştırarak ortaya çıkan sonuç olarak açıklanabilir. Yaşamın temel yaşam doyumu ve iyi oluş olarak da söylenebilir. İnsanın hayatta mutlu olabilmesi için bazı hedefler belirleyip bu hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı, bunların ortaya koyduğu fikirlerin uyumlu veya uyumsuz olması mutluluğa ulaşılabilmesinde etken rol oynamaktadır. Yaşam doyumu duygusal ve bilişsel olmak üzere, öznel iyi oluş iki kısımda incelenebilir. Bunlardan yaşam doyumunu belirleyen bilişsel kısımdır. Yaşam doyumu mutluluğun bilişsel kısmı ile ilgilidir. Duygusal olan bölümü ise insanın olaylar karşısında olumlu veya olumsuz davranışları göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalarda yaşam doyumu, yaşam olaylarından olan maddi durum, kişilik özellikleri gibi etkenlerle ve öznel iyi oluşla arasında birbirini tamamlayan durum

²⁴ Z. Selçukoğlu, "Araştırma Görevlilerinde Tükenmişlik Düzeyi ile Yalnızlık Düzeyi ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2001, s 74 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

olduğunu da göstermektedir. Yaşam doyumu kavramı kişilerin belirlemiş oldukları kriterlere göre yaşamı boyunca olumlu yönde değerlendirilip ona göre hayat standartlarını belirtmektedir. Burada doyum kişilerin hayatta beklentilerinin, isteklerinin ve dileklerinin insanı rahatlatıcak derecede karşılmasıdır. Buna göre yaşam doyumu insanın hayatı boyunca yaşamın içerisinde birebir etkileyen tüm boyutları içermektedir. Bu kavram belli bir noktaya endeksli değil hayatın genel olarak tamamını içine alması anlamına gelmektedir. Yaşam doyumunu etkileyen unsurlar moral motivasyon mutluluk gibi psikolojik durumları da ifade etmektedir. Sadece maddi yönden yaşam doyumu ifade edilemez insanın psikolojik kısmı da yaşam doyumunu etkilemektedir.

1.4. ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLMA DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDA İNCELENMESİ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Özer tarafından 2001 yılında, huzurevinde yapılan çalışmada; Yapılan bu çalışmada öz bakım gücü istatistiksel olarak huzur evinde yaşayanlarda düşük, aile yanında kalanlarda ise yüksek olduğu ifade edilebilir. Elde edilen bulgularda aile yanında yaşayan yaşlıların yaşam doyumu huzurevinde yaşayan yaşlılara oranla daha yüksek olduğu bulgulanmış ayrıca yaşam doyumu olgusunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur ²⁵

Sosyal ağ, sosyal destek yaşam doyumu ve yaşam kalitesi bireyler arasında farklılık gösterebilir. Bireylerin cinsiyetine göre sağlık psikolojik, çevre ve sosyal ilişkilerin, medeni durumuna göre yaşam doyumu ve sosyal ilişkiler anlamlı biçimde farklılık gösterdiği belirlenmiş olabilir.

Güler (2007) ise kuşaklararası annelik bilişleri, kişilik özelliği, yaşam doyumu ve çocuk yetiştirme hedeflerini incelemiştir.

Bu çalışmada yaşam doyumu ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin birbirleriyle iç içe geçmiş olduğu görülmektedir. Farklı kuşaklar arasındaki bireylerin yetiştirme kavramları farklılık göstermektedir. Birinci kuşak da sadece duygular ön plandadır. İkinci kuşakta ise çocukların bağımsız, özgür, yaşam amacı olan ve buna bağlı olarak yaşam doyumunu elde eden bir birey yetiştirmek olarak görülmektedir

²⁵ Özer ,a.g.e.,s. 64

Yaşam doyumu kavramı içerisinde stresle başa çıkma yöntemleri her birey için farklılık göstermektedir. Stresin yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesiyle ortaya çıkan yaşam doyumu, geniş anlamda mutluluğun önemli bir ögesi olarak ifade edilirken, yaşamdan zevk alınmaz ise bu olay stres belirtisi olarak karşımıza çıkabilir. Bireylerin stres yaşamlarıyla kullandıkları etkin başa çıkma yolları ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkilerin olduğunu vurgulanabilir.²⁶

Şahin (2008), tarafından öğretmenler üzerinde yaşam doyum kavramı ile ilgili yapmış olduğu çalışmada; Yapılan çalışmada tükenmişlik ile yaşam doyumu arasındaki ilişki ifade edilmiştir. Burada devlet kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yaşam amaçlarının ve yaşam doyum düzeylerinin düşük olması mesleğine tükenmişlik olarak yansıdığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin okulda kullandıkları araç ve gereçlerin olmaması veya yeterli miktarda bulunmaması durumu da tükenmişliği artırmakta bu da yaşam doyumunu düşürmektedir. Bu meslek de çalışanların yaşı da yaşam amaçları yaşam doyumunu etkilediği görülmektedir, Bu meslekte çalışan öğretmenlerin yaşlarının ilerlemesi mesleğindeki olgunlaşmadan dolayı kişisel başarısının armasına buna bağlı olarak yaşam doyumunun yüksek olacağı ifade edilir. Tükenmişlik ve yaşam doyumunu etkileyen en önemli etkenin ders yükü olarak söylenebilir.²⁷

Kırtıl, 2009'da ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşam doyum düzeylerinin incelenmesini; . Öğrencilerde yaşam doyumu ile duygusal zekâ arasındaki ilişkinin pozitif bir anlamı olduğunu ifade etmiştir. Bu iki kavram kızlar ve erkekler olarak bakıldığında, kızların anlamlı derece yaşam doyumu ve duygusal zekalarının yüksek çıktığı söylenmektedir. Duygusal zeka ve yaşam doyumu, almış olduğu eğitime veya aileye göre farklılık göstermediği söylenebilir.²⁸

Hilooğlu (2009) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbaca davranışlarını yordamada sosyal beceri ve yaşam doyumunun rolü üzerine yaptığı çalışmada; Öğrencilerin birbirlerine üstünlük kurmak için başvurdukları kaba kuvvet veya zor

²⁶ Meltem Güler, Kuşaklararası Annelik Bilişleri, Kişilik Özelliği, Yaşam Doymu Ve Çocuk Yetiştirme Hedefleri:, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Mersin,2007,s,65 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

²⁷ Şener Şahin , Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Ve Yaşam Doymu Düzeyleri:, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Mersin,2008 s. 82 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

²⁸ Sümeyra Kırtıl , *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Yaşam Doym Düzeylerinin İncelenmesi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı*,İzmir,2009,,s 44-45 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

kullanma olayı karışan ve karışmayan öğrenciler arasındaki yaşam doyumu anlamlı bir şekilde fark olduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin kendilerini çevresindeki arkadaş ortamına kabul ettirmeleri açısından yaşam amaçları ve yaşam doyumunun anlamlı bir fark olduğu gözlenebilmektedir. Zorbalıkla ilgisi olmayan öğrencilerin 'Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği' ile ilgili olan okul hayatı ,arkadaş çevresi ,yaşam doyumu ve benlik gibi alt boyutları toplam puanlarına göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.²⁹

Acar, 2009'da yaptığı çalışmada; Fiziksel veya zihinsel yönden problemlili olan çocukların ebeveynlerin yaşam amaçları ve yaşam d zihinsel ve fiziksel özürülü çocuğa sahip anne ve babaların yaşam doyumları ile ilgili beklentiler üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmalarda elde edilen veriler ve sonuçları şu şekilde ifade edilmiştir. Önce fiziksel rahatsızlığı olan birey ele alınmış sonra zihinsel problemi olan bireyler incelenmiştir. Buna göre ebeveynlerin çocuklarının fiziksel ve zihinsel olarak problemlili olması onların yaşam amaçlarını ve yaşam doyumunu bunula beraber gelecekle ilgili kaygılarının çok fazla olduğunu göstermiştir. Anne ve babaların gelecekle ilgili umut ve yaşam doyumuna olumsuz olarak etki ettiği ifade edilmiştir. Bu çalışmalardan elde edilen verilere göre, ebeveynleri karşılaştırılırken yaş faktörü göz önüne alınmıştır. Ailenin gelir ve eğitim durumları, babaların özürülü çocuktan dolayı karşılaştırılması ,kız çocuğuna eğitimi süresince anne babalar ile s çocuğun özürlü arasındaki ilişki yaşam doyumu yaşam amaçları ve umutsuzluk gibi seviyelerin üzerinde etkili olduğu söylenmiştir.³⁰

Dingiltepe ise 2009 yılında parçalanmış ve parçalanmamış aileye sahip 232 kız 141 erkek ergen üzerinde ergenlerin yaşam kalitesi ile yaşam doyumu düzeylerinin kıyaslanması üzerine yapılan çalışmasının 186'sını parçalanmış aile, 193'ünü ise parçalanmamış aile oluşturmaktadır. Araştırma bulgularında ebeveynleri ayrı olan aileye sahip ergenlerin fiziksel alan ve yaşam doyumları dışında tüm üç alanda (psikolojik, sosyal ilişkiler ve çevre yaşam kalitesi) parçalanmamış aileye sahip olan ergenlere göre anlamlı biçimde farklı ve düşük düzeyde çıkmıştır.³¹

²⁹ Sehir Hilooğlu , *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordamada Sosyal Beceri Ve Yaşam Doyumunun Rolü*.,Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,Adana,2009,s 34 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

³⁰ Meryem Acar , *Zihinsel Ve Fiziksel Özürülü Çocuğa Sahip Anne Ve Babaların Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*: ,Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,Konya,2009,s 21-23(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

³¹ Timur Dingiltepe , *Parçalanmış Ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri İle Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması*., Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı,Adana,2009,s 34-35 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Kaya ve Siyez 2008'de sosyolojik statü kavramı üzerinde çalışmalar yapmıştır. İlköğretim öğrencilerinin yaşam doyumlarını inceleyen çalışmalarının örneklem grubunu Malatya il merkezindeki 2 farklı ilköğretim okuluna devam eden 191 erkek, 230 kız toplam 421 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda farklı sosyolojik statülerden gelen öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri de anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Arkadaşları tarafından ön plana çıkarılan önemsenen ve gözde öğrencilerin yaşam doyumları arkadaşları tarafından ikinci sıraya konan ve fazla önemsenmeyen, reddedilen öğrencilere ve ihmal edilen öğrencilere göre anlamlı biçimde yüksek düzeyde çıkmıştır. Arkadaşları arasında dışlanan öğrencilerin ilişkilerindeki yaşam doyumunu aykırı olan öğrencilerden daha alt seviyede olduğu bulunmuştur.³²

Çivitci (2009) yapmış olduğu çalışmada; öğrencilerden oluşan grup üzerinde inceleme yapıldığında mantık dışı olarak ifade edilen inançlar ve yaşam doyum kavramaları arasında negatif ilişkiler bulgulanmıştır. Örneklem grubunun rahatlık talebi ile yaşam doyum arasında negatif ilişki bulgulanmış ayrıca Bu grupların hepsinde başarı ile aile arasındaki doyum hariç yaşam doyum ile ilgili boyutlar arasında anlamlı bağ kurulabilir; aile doyum ve başarı talebi ile ilgili anlamlı ilişki pozitif yönde olduğu söylenebilir. Başarının okul yaşamında aile boyutunda ve yaşam doyum ile pozitif bir şekilde iç içe olduğu görülmüştür.³³

Çeçen (2008) yılında yapmış olduğu çalışmada; çocukları aile içerisinde benlik ve bütünlük kavramları arasında birbirini tamamlayan ileriye yönelik bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Yaşam doyumuna elde edilen verilere dayanarak en fazla katkıda bulunan kavram bireysel bütünlüğün alt boyutlarından olan anlaşılabilirlik boyutudur. Bunu takip eden diğer alt boyutlar ise benlik saygısı, aile, bütünlük duygusu, yönetilebilirlik ve anlamlılık gibi kavramaların izlediği bulunmuştur.³⁴

Altıparmak da (2009) yapmış olduğu çalışmaya göre; Toplum içerisindeki bireylerin sosyal desteğin yaşam kalitesinin iyi olan veya olmayan, yaşam standartları iyi olanlarda iyi olmayanlara göre, kadın olanların erkeklere olanlara göre ve evli çift olup ayrılan çiftlere veya evlenmemiş olan kadın erkeklere göre

32 Alim Kaya ve Diğdem Siyez, "*Farklı Sosyometrik Statülerdeki İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi*" İzmir,2008, s 32.

33 Asım Çivitci "*İlk Ergenlikte Mantıkdışı İnançlar Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler*", Ankara 2008, s 37.

34 Rezan Çeçen , "Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu Ve Benlik Saygısı"Adana,2008 ,s,19-30 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

daha iyi olduğu ortaya konulmuştur. Buna bağlı olarak sosyal desteğin yaşam doyumu ile arasında pozitif bir bağ olduğu söylenebilir.³⁵

Arslan, Çelebioğlu ve Tezel 101 kemoterapi tedavisi alan hasta üzerinde yaptığı çalışmada, hastalardaki depresyon ve yaşam doyumunu araştırmışlardır. Bu çalışmaya göre depresyona giren ergenlerin yaşam doyumu üzerindeki negatif bir etki gözlemlendiği ifade edilmektedir, bireylerin içinde bulunduğu durumlara göre veya mesleğine göre depresyonda olup olmadığı incelendiğinde en düşük olarak memurlarda, en yüksek olarak da serbest meslek sahibi olan bireylerde gözlemlenmiştir. Bireylerin medeni durumlarına göre yaşam doyumuna bağlı olarak depresyonla bire bir ilişkili olduğu görülmüştür. Genellikle depresyonda olan hastalarda hafif düzeyli olduğu ve yaşam doyumunun da ortalarında olduğu tespit edilmektedir. Buna bağlı olarak depresyon ile yaşam doyumu arasındaki ilişki orta düzeyde olabildiği gibi negatif yönde bir eğilimde gösterebilmektedir.³⁶

Dağdelen (2008) yılında hizmet ve üretim sektöründe çalışan 130'u temizlik ve 161'i tekstil fabrikası işçisi olan çalışanların ruhsal durumları, sağlık düzeyi, ruhsal belirtileri, sağlık durumları yaşam doyumu, iş doyumu ve din, medeni hal, etnik grup yaş, cinsiyet, meslek, eğitim, medeni hal gibi özelliklerini karşılaştırmıştır. Çalışmada iş doyumu ile yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur.³⁷

Şahin (2010), ilköğretim kurumlarında görev yapan 1203 öğretmen üzerinde yaratıcılık, mesleki tükenmişlik ve yaşam doyumu konulu araştırma yapmıştır: Çalışmanın yaşam doyumu ile ilgili bulgularında, öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyi yüksek bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin duygusal tükenme ve yaşam doyumu düzeyleri algılanan düşük sosyoekonomik düzeye sahip olmada anlamlı bulunmuş; yaratıcılık ve yaşam doyumu düzeyleri; cinsiyet, medeni durum, kıdem yılı, branş, eşin mesleğinden anlamlı olarak değişmediği bulgulanmıştır.³⁸

³⁵Saliha,Altıparmak "Çalışmada Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doyumu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", *Firat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, Diyarbakır,2009,Cilt 23, Sayı 3, s.159-164

³⁶ Sevban Arslan, Ayda Çelebioğlu ve Ayfer Tezel "Kemoterapi Alan Kanserli Hastalarda Depresyon Ve Yaşam Doyumunun Belirlenmesi",Erzurum, 2008,Cilt 28, s 5(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

³⁷ Mutlu Dağdelen , Üretim Ve Hizmet Sektöründe Çalışan İşçilerde Ruhsal Sağlık Düzeyi, Ruhsal Belirti Dağılımı, Algılanan Sağlık, İş Doyumu, Yaşam Doyumu Ve Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması: , İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Malatya,2008,,s 12(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

³⁸ Esra,Şahin , İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik Ve Yaşam Doyumu: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,2010,Sakarya,s 105-107(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

Şeker ve Zırhloğlu'nun ise toplam 1214 bay ve bayan polis memurları üzerinde iş ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi belirlemeyi içeren bir çalışma yapmıştır. Bulgulara göre iş doyumu ile yaşam doyumu arasında da anlamlı bir ilişki olduğu; işlerinde başarılı olanların yaşam doyumları yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda mesleklerinde tükenmişlik, kişisel başarı ve duyarsızlaşma olayı yaşam doyumu yüksek olanlarda az, yaşam doyumu düşük olanlarda ise yüksek olduğu görülmüştür.³⁹

Bulut (2007) yılına yaptığı çalışmasında; okullarda bulunan psikolojik danışmanların stresle ve olumsuz olaylarla başa çıkma ve yaşam doyumu, arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Mesleki yeterlilik bakımından kendilerini yeterli bulan ve yaşam doyumu, problem çözme gibi kavramaların seviyeleri yüksek bulunmuştur. Olumsuz olarak, yaşam doyumu ile kaçınma ve düşünme arasında negatif olarak bir ilişki kurulduğu gibi, olumsuz düşünceler ve kaçınma arasında anlamlı ve pozitif ilişki görülmüştür.⁴⁰

Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman yapmış olduğu çalışmada teknik öğretmenlerin iş doyumu, yaşam doyumu ve mesleki tükenmişliklerin nasıl olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmadan elde edilen verilere göre teknik öğretmenlerin cinsiyetlerine göre tükenmişlik ve yaşam doyumu bunların alt boyutları olan iş doyumunun öğretmenlerin meslekteki görevleri süresince zevk alarak yapmalarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin yaşa göre iş doyumu, kişisel başarısızlık ve yaşam doyumları, çalıştıkları yere göre duyarsızlaşma, başarısızlık ve yaşam doyumu, anlamlı bir farklılık gösterdiği ifade edilmektedir. Burada teknik öğretmenlerin tükenmişlikleri çalıştığı kurumda mutlu olması ile ilgilidir. Duygusal tükenmişlik, başarısızlık yaşam doyumu arasında olumsuz bir ilişki bulunmuştur. İş doyumu ile yaşam doyumu arasında olumlu bir ilişki bulunmuş olup, duyarsızlaşma ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.⁴¹

Diener'in yaptığı çalışmalarda erkeklerin kadınlara göre beklenti düzeyinin çok yüksek olduğu kadınların korku veya stresler karşısında daha dayanıklı olduğu ifade edilmektedir. Toplum içerisinde belli bir statüye sahip olan kadınların herhangi

³⁹ Betül Dilara,Şeker ve Gürol Zırhloğlu, "Van Emniyet Müdürlüğü Kadrosunda Çalışan Polislerin Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi", 2008,van,Cilt 11 s 4(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁴⁰ Nergüz Bulut , "Okul Psikolojik Danışmanlarının Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri Ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişkileri"2007,izmir Sayı 27, s. 1-13(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁴¹ Selahattin Avşaroğlu, Engin Deniz ve Ali Kahraman , "Teknik Öğretmenlerin Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi", **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** , Sakarya,2005,s 115-129.

bir olay karşısında duygularını olumsuz şekilde göstermelerine karşı yaşamaktan çok daha fazla sevinç duydukları görülmüştür. Cinsiyetle ilgili yapılan araştırmalara göre bireylerin yaşam doyumu ile cinsiyet arasındaki ilişkinin zayıf olduğu görülmüştür. İsveçli genç yetişkinler üzerinde yapılan araştırma da, bireylerin psikolojik yönden sağlıklı olabilmesi için bulunduğu ortamdan zevk alması, kişinin sağlık açısından olumlu olduğu ifade edilmiştir.

Ponizovsky A. ve Mronenko E. (2003) yılında yapmış olduğu çalışmada; Kişilerin yaşamı boyunca çok sayıda intihar girişimi gibi eylemde bulunan şizofren hastaların, bir fazla girişiminde bulunmuş veya girişiminde hiç bulunmamış olan hastaların yaşam doyumları daha düşük olduğu bulgulanmıştır.⁴²

Diğer yurt dışı çalışmalarda ise Campbell (1976) yaptığı çalışmasında bireylerin maddi kazancı ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu çalışmanın bulgusu olarak kendilerini refah seviyesi olarak diğerlerinden daha iyi görenlerin yaşam doyumları ve mutluluk düzeylerinin daha iyi olduğu bulgulanmıştır. Bunun dışında yine Campbell başka çalışmasında yaş düzeyi ile yaşam doyum düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğu tespitinde bulunmuştur. Yani sonuçlara göre bireylerin yaş düzeyi arttıkça yaşamdan doyum alma durumları azalmaktadır. Barbato 2004'te, psikiyatri kliniğinde yatan hastalar üzerinde yaptıkları çalışmada ise hastaların fizyolojik ihtiyaçları (yiyecek, giyecek, barınma) yaşam doyumu konusunda öncelik olduğu; buna karşın arkadaşlık ilişkileri, ekonomik koşullar, ve cinsellik gibi yaşam doyumlarının ikinci sırada olduğu tespiti yapılmıştır.

Lent tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin, yaşam doyumu ve iş doyumunu, sosyal bilişsel modele göre incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, elverişli çalışma koşullarının iyi olduğu elverişli yerlerde olumlu bir şekilde bireyin etkinliğini önemli açıdan desteklediği ve burada doğrudan etkilenen kısım iş doyumunu olarak bulgulanmıştır. İş doyumunun kişisel gelişim, iş hedefleri gelişimi ve olumlu duygulanımın yaşam doyumunu önceden tahmin edildiği belirlenmiştir. Ayrıca görev, iş doyumunu, öz yeterlik, yaşam doyumunu, yaşam koşulları ile hedefte ilerleme yoluyla dolaylı olarak ilişkili bulunmuştur.⁴³

⁴²Mehibe Akandere , Huzurevinde Kalan Yaşlılarda Fiziksel Aktivitelerin Yaşam Doyum Düzeylerine Etkisi: Selçuk Üniversitesi,Konya,2003,s 32 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁴³Berent Aydın, Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçlarının Alt Boyutlarının Genel Öz-Yeterlik Yaşam Doyum ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yayımlanmamış, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Sakarya,2011,s62 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

İKİNCİ BÖLÜM: UYGULAMA

2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın konu alanı ve içeriği ile ilgili olarak hangi modeli kapsadığı, araştırmanın evreni ve örnekleminin sayısal verileri, araştırmada kullanılan ölçme araçları ve ölçme araçlarından elde edilen verilerle ilgili olarak kullanılan işlem yolu ve analiz sürecinde uygulanan istatistiki tekniklere yer verilmiştir.

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmada Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim öğretim gören öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri ile yaşam amaç düzeyleri ve bu yaşam amaçlarının alt boyutlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma betimsel model yoluyla yapılmış olup araştırılmak istenen problemin hâlihazırdaki durumunu betimlemek ve ortaya çıkarmak amacındadır. Betimsel model çalışılan konu alanı hakkında araştırmacının cevabını bulmaya çalıştığı problem durumlarını ve soruları cevaplar ve araştırmacı tarafından ortaya atılan hipotezler üzerinde çalışır. Betimsel model sürecinde elde edilmeye çalışılan veriler yapılandırılmış veya yapılandırılmamış görüşme, hazır veya geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmaya çalışılan ölçek veya anketler veya gözlemler yoluyla elde edilmeye çalışılır.

2.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme İle İlgili Betimsel Bilgiler

Çalışmanın tüm evreninde İstanbul ili Ümraniye ilçesi sınırları içerisinde bulunan Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde 2013 – 2014 yılında eğitim faaliyetleri içerisinde yer alan herhangi bir ayrım gözetmeksizin (cinsiyet, akademik başarılı - başarısız) yer alan öğrenciler yer almaktadır. Çalışmanın örneklem grubunda ise yine 2013 - 2014 eğitim öğretim yılında tesadüfî yolla seçilen 343 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencisi bulunmaktadır. Veri araçlarının örneklem grubuna uygulanması esnasında herhangi bir orantılama yani belli oranların karşılığında grup seçme yoluna gidilmemiştir. Temel istatistik kriterlerinde ifade edilen örneklem grubunun büyüklüğünün değişken sayısının en az beş katı olması gerektiği kriterinden yola çıkıldığında söz konusu çalışma bu durumu karşılamaktadır.

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

DEĞİŞKEN		N	TOPLAM
CİNSİYET	Kız	195	343
	Erkek	148	
YAŞ	12 – 14	103	343
	15 - 17	187	
	18 ve üzeri	53	
SINIF	9. Sınıf	18	343
	10. Sınıf	53	
	11. Sınıf	69	
	12. Sınıf	202	
ALGILANAN AİLE SOSYO-EKONOMİK DÜZEY	Düşük	39	343
	Orta	278	
	Yüksek	26	
KARDEŞ SAYISI	1	61	343
	2	101	
	3	107	
	4	42	
	5 ve üzeri	32	
ALGILANAN BABA TUTUMU	İlgisiz	64	343
	Otoriter	60	
	Koruyucu	166	
	Demokratik	52	
ALGILANAN ANNE TUTUMU	İlgisiz	34	343
	Otoriter	67	
	Koruyucu	183	
	Demokratik	9	

2.1.3. Araştırmada Kullanılan ve Veri Toplanan Araçlar

Çalışmanın veri toplama aracı olarak uygulanan ilk araç Aydiner (2011)'in geliştirdiği ve geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yaptığı 31 maddelik Yaşam Amaçları Ölçeği'dir. Bunun dışında kullanılan diğer ölçme aracı ise 1985 yılında Diener, Emmons, Larsen ve Griffin tarafından geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği'dir. Bunun yanı sıra araştırmacının örneklem grubunda yer alan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye amaçlayan "Bilgi Toplama Formu" kullanılmıştır.

- Bilgi Toplama Formu

Çalışmanın örneklem grubunun Cinsiyeti, Ana- Baba Tutumu, Yaşı, Kardeş Sayısı, Algılanan Aile Sosyo-ekonomik Düzeyinin ne olduğunu belirlemek için araştırmacı tarafından uygulanan formdur.

- Yaşam Amaçları Ölçeği

Araştırmacının temel ölçeği olan Yaşam Amaçları Ölçeği tamamen ters olmayan düz maddelerden oluşmaktadır. Ölçek Beşli Derecelendirilmiş olup en düşük derecesi Hiç (1) en yüksek derecesi ise Çok Fazla (5)'dir. Örneklem grubundan söz konusu ölçeğin kendilerine uyan herhangi bir seçeneğini işaretlemeleri istenmiştir.

- Yaşam Amaçları Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlikle İlgili Çalışmaları

*Geçerlik Çalışmaları

Ölçeği yapı ve uyum geçerliği olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

*Yapı Geçerliği

Araştırmada kullanılan Yaşam Amaçları Ölçeği yapı geçerliliği çalışmasında ilk olarak açıklayıcı faktör analizi çalışması yapılmış daha sonra doğrulayıcı faktör analizi çalışması yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde ölçeğin kaç faktörden oluştuğu tespit edilmiş olup doğrulayıcı faktör analizinde ise ölçeğin boyutları yani faktörlerinin arasındaki ilişkiler yani korelasyonel değerler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi yapılırken temel değerler olarak verilerle ilgili KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett testleri sonuçlarına bakılmıştır. Ölçeğin KMO

ifade değeri 0,90 bulunması nedeniyle bu değerlerin 1 yakın olması ölçek geliştirme kriterlerini sağladığı göstermektedir.

Ölçeğin boyutlarına bakıldığında ise açımlayıcı faktör analizinde 31 madde ölçeğin içeriğine alınmıştır. Toplamda yer alan 31 madde 5 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler ölçeği geliştiren ve geçerlik - güvenirlik çalışmasını yapan araştırmacı tarafından soru maddelerinin içeriği dikkate alınarak uygun isimler kullanılarak ifadelendirilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerine yani alt boyutlarına Bireysel Gelişim, Maddi Kazanç, Fiziksel görünüş, Sosyal Sorumluluk ve Kişisel Farkındalık isimleri verilmiştir.

**Güvenirlik Çalışmaları*

Yaşam Amaçları Ölçeğinin güvenirlik çalışmasında çıkan 7 alt boyutun 2 alt boyutunda 3 den az madde bulunduğu için bu boyutlar atılmış ve bu boyutlar atıldıktan sonra geriye kalan 31 maddenin toplam korelasyon katsayısına bakılmıştır. Bunun dışında ölçeğin Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır.

- Yaşam Doyum Ölçeğinin Puanlanmasına ve Yorumlanmasına İlişkin Veriler

Ölçeğin orijinal formunun 1985 yılındaki geliştirilmesi sürecinde alpha güvenirlik katsayısı 0.87 ölçüte dayalı bağımlı geçerliliğinde ise 0.82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında ise güvenirlik ifadesi yani katsayısı 0.86; test tekrar test güvenirliği ise 0.73 bulunmuştur.

- Yaşam Doyumu Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Yaşam doyum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında orijinal formunda Diener ve ark.(1985) ölçeğin alpha güvenirlik katsayısını 0.87 olarak bulmuşlardır. Yine Diener ve ark. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliliğini ise 0.82 olarak hesaplamışlardır. Daha sonra ölçeğin Türkçe ye uyarlamanda Yetim alpha güvenirlik katsayısını 0.86, test tekrar test güvenirlik katsayısını 0.73 olarak bulmuştur (Yetim,2002,297-317).

- Yaşam Doyum Ölçeği Puanlanması ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan ve Örneklem Grubunun Yaşam doyumunu düzeyini belirlemeye yönelik olarak geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği 4'lü derecelendirme

ölçeği olup 10 maddeden oluşmaktadır. Söz konusu ölçekten alınacak en yüksek puan 40, en düşük puan ise 10'dur. Alınan puanların azalması bireyin yaşamdan aldığı doyumunun da azalmasını ifade eder.

2.1.4. Araştırmanın İşlem Yolu

Gerekli mercilerden izinlerin alınmasından sonra İstanbul ilinde liselerde 2013 – 2014 eğitim öğretim yılında eğitim öğretim gören öğrencilere Yaşam Doyum Ölçeği ve Yaşam Amaçları Ölçeği'nin uygulaması yapılmıştır. Bunun dışında ölçekte araştırmacı tarafından farklı değişkenlerin istatistiksel olarak analiz edilmesi için kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine uygulanan kişisel bilgi formunda cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri, algıladıkları aile sosyo-ekonomik düzeyleri, algıladıkları anne – baba tutumları ve kardeş sayılarını içeren soruları cevaplamaları istenmiştir. Uygulanmaya başlamadan önce araştırmacı tarafından katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve ölçeklerden önce verilen yönergeler ile katılımcıların ölçekleri içtenlik ve samimiyetle doldurmaları istenmiştir.

2.1.5. Araştırmada Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmış ve SPSS 16.00 Windows paket programına aktararak analiz edilmiştir. Uygulamalar sonucunda Yaşam Doyumu ve Yaşam Amaçları Ölçeği'nden ve alt boyutlarından lise öğrencilerinin aldıkları puanların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini yani anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için "*t*" testi uygulanmış, yine Yaşam Doyumu ve Yaşam Amaçları Ölçeği'nden ve alt boyutlarından lise öğrencilerinin aldıkları puanların öğrencilerin yaş, sınıf, algıladıkları aile sosyo – ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için "*Kruskal Wallis Testi*"(Örnekleme grubunu oluşturan değişkenlerin Non Parametrik değerler içermesinden dolayı) ve son olarak da Yaşam Doyumu ve Yaşam Amaçları Ölçeği'nden ve alt boyutlarından lise öğrencilerinin aldıkları puanların öğrencilerin kardeş sayısı, algıladıkları anne – baba tutumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için "*One Way Anova*" yani "*Tek Yönlü Varyans Analizi*" tekniği kullanılmıştır (Örnekleme grubunu oluşturan değişkenlerin Parametrik değerler içermesinden dolayı). Aralarında anlamlı düzeyde farklı çıkan sonuçlarda ise hangi boyutlar arasında farklılaşma olup olmadığı belirlemek amacıyla ise "*LSD Çoklu Karşılaştırma Testi*" yapılmıştır. Yaşam Doyumu ile Yaşam Amaçları ve alt boyutları

arasında ne tür bir ilişki (pozitif negatif) olduğunu tespit etmek amacıyla Pearson Momentler Korelasyon Katsayısına bakılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR VE YORUMLARI

Çalışmanın bu kısmında araştırmacının hipotezleri dikkate alınarak çalışmayla ilgili bulgular yer almaktadır. Çalışmanın amacı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kurumlarında yer alan, eğitim ve öğretim gören öğrencilerin yaşam amaçları ve alt boyutlarının bazı değişkenler ve yaşam doyumlarına göre ne yönde değiştiğini ve farklılaştığını tespit etmektir.

Tablo 2. Örneklem Grubunun Cinsiyeti ve Yaşam Doyumu Arasındaki t Testi Sonuçları

Yaşam Doyum Düzeyi	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	Sd	t	P
	Kız	195	20,23	7,69	341	1,62	,131
	Erkek	148	21,55	7,08			

Tablo 2' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum Ölçeği puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 20,23; erkek öğrencilerin ise Yaşam Doyum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 21,55'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=1,62, p>.01$).

Tablo 3. Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Arasındaki t Testi Sonuçları

Yaşam Amaçları Ölçeği	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	T	p
	Kız	194	110,68	14,64	340	1,71	,836
	Erkek	148	113,44	14,86			

Tablo 3' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 110,68; erkek öğrencilerin ise Yaşam

Amaçları Ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 113,44'dür. Gruplar arasındaki anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(340)}=1,71, p>.01$).

Tablo 4. Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları

KİŞİSEL GELİŞİM ALT BOYUTU	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	T	p
	Kız	195	44,47	4,43	341	,871	,506
	Erkek	148	44,04	4,68			

Tablo 4' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyut puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 44,47; erkek öğrencilerin ise Yaşam Amaç Ölçeğinin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 44,04'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=,871, p>.01$).

Tablo 5. Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları

Maddi Kazanç Alt Boyutu	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	t	p
	Kız	195	16,83	6,15	341	3,84	,678
	Erkek	148	19,42	6,21			

Tablo 5' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyut puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 16,83; erkek öğrencilerin ise Yaşam Amaç Ölçeğinin Maddi

Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 19,42'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=3,84, p>.01$).

Tablo 6. Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları

Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	t	p
	Kız	195	18,59	5,44	341	1,61	,183
	Erkek	148	19,53	5,12			

Tablo 6' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyut puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 18,59; erkek öğrencilerin ise Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 19,53'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=1,61, p>.01$).

Tablo 7. Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları

Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	t	p
	Kız	195	15,06	2,93	341	,964	,075
	Erkek	148	14,73	3,29			

Tablo 7' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyut puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 15,06; erkek öğrencilerin ise Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk aldıkları puanların ortalaması 14,73'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=,964, p>.01$).

Tablo 8: Cinsiyet ve Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Arasındaki t Testi Sonuçları

Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Cinsiyet	n	\bar{X}	s	sd	t	p
	Kız	195	15,85	2,87			
	Erkek	148	15,71	2,74			

Tablo 8' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyut puanları cinsiyet değişkenine bağlı olarak t testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kız öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 15,85; erkek öğrencilerin ise Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık aldıkları puanların ortalaması 15,71'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. ($t_{(341)}=,457, p>.01$).

Tablo 9: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Doyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Doyum Düzeyi	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14		3	148,50	,325	2
15 - 17		187	174,12			
18 - Üzeri		153	169,87			

Tablo 9' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum Ölçeği puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşı 12 – 14 arasında olan öğrencilerin Yaşam Doyum Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 148,5; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 174,12; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin Yaşam Doyum Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması

169,87'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=,325$; $p=,85$; $p>0,05$].

Tablo 10: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Amaçları Düzeyi	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	174,00	1,22	2	,542
	15 - 17	187	166,13			
	18 - Üzeri	152	178,06			

Tablo 10' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaş 12 – 14 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 174; yaş 15 – 17 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 166,13; yaş 18 ve üzeri olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 178,06'dır. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=1,22$; $p=,542$; $p>0,05$].

Tablo 11: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	108,33	5,41	2	,067
	15 - 17	187	162,68			
	18 - Üzeri	152	184,64			

Tablo 11' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaş 12 – 14 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları

Ölçeğinin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 108,33; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 162,68; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 184,64'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=5,41$; $p=,067$; $p>0,05$].

Tablo 12: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Maddi Kazanç Alt Boyutu	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	249,17	1,88	2	,389
	15 - 17	187	170,23			
	18 - Üzeri	153	172,65			

Tablo 12' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşı 12 – 14 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 249,17; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 170,23; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 172,65'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=1,88$; $p=,389$; $p>0,05$].

Tablo 13: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	223,00	1,01	2	,604
	15 - 17	187	173,76			
	18 - Üzeri	153	168,85			

Tablo 13' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir Elde edilen sonuçlara göre yaşı 12 – 14 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 223; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 173,76; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 168,85'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=1,01$; $p=,604$; $p>0,05$].

Tablo 14: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	92,50	2,39	2	,303
	15 - 17	187	169,56			
	18 - Üzeri	153	176,55			

Tablo 14' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir Elde edilen sonuçlara göre yaşı 12 – 14 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 92,50; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 169,56; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 176,55'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=2,39$; $p=,303$; $p>0,05$].

Tablo 15: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	12 - 14	3	120,50	5,27	2	,072
	15 - 17	187	162,26			
	18 - Üzeri	153	184,92			

Tablo 15' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu puanları Yaş Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yaşı 12 – 14 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 120,50; yaşı 15 – 17 arasında olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 162,26; yaşı 18 ve üzeri olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 184,92'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(2)=5,27$; $p=,072$; $p>0,05$].

Tablo 16: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Doyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Doyum Düzeyi	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	9.sınıf	18	173,50	1,307	3	,728
	10.sınıf	53	186,12			
	11.sınıf	69	169,11			
	12.sınıf	203	169,16			

Tablo 16' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum Ölçeği puanları Sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis*

testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam doyumu ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 173,5; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam doyumu ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 186,12; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam doyumu ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 169,11; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam doyumu ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 169,16'dır. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=,1,307$; $p=,728$; $p>0,05$].

Tablo 17: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Amaçları Ölçeği	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X2	p
	9.sınıf	18	166,00	1,462	3	,691
	10.sınıf	53	158,51			
	11.sınıf	69	179,61			
	12.sınıf	202	172,63			

Tablo 17' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği puanları Sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 166; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 158,51; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 179,61; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 172,63'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=,1,462$; $p=,691$; $p>0,05$].

Tablo 18: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	9.sınıf	18	126,58	9,073	3	,028
	10.sınıf	53	161,48			
	11.sınıf	69	156,59			
	12.sınıf	203	184,01			

Tablo 18' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu puanları Sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 126,58; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 161,48; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 156,59; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 184,01'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(3)=9,073$; $p=,028$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında Yaşam Amaçlarının Kişisel Gelişim Alt Boyutunda elde edilen puanlar sınıf düzeylerine anlamlı biçimde değişmekte ve farklılaşmaktadır.

Tablo 19: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Maddi Kazanç Alt Boyutu	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	9.sınıf	18	207,81	6,667	3	,083
	10.sınıf	53	161,63			
	11.sınıf	69	191,54			
	12.sınıf	203	164,89			

Tablo 19' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu puanları Sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 207,81; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların otalaması 161,63; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 191,54; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 164,89'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=6,667$; $p=,083$; $p>0,05$].

Tablo 20: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	9.sınıf	18	183,72	6,033	3	,110
	10.sınıf	53	169,87			
	11.sınıf	69	196,33			
	12.sınıf	203	163,25			

Tablo 20' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu puanları sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Fiziksel Görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 183,72; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların otalaması 169,87; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 196,33; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 163,25'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=6,033$; $p=,110$; $p>0,05$].

Tablo 21: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	9.sınıf	18	153,42	4,884	3	,180
	10.sınıf	53	162,60			
	11.sınıf	69	155,85			
	12.sınıf	203	181,59			

Tablo 21' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu puanları sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Sosyal Sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 153,42; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 162,60; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 155,85; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 181,59'dur. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=4,884$; $p=,180$; $p>0,05$].

Tablo 22: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	9.sınıf	18	142,86	4,435	3	3,218
	10.sınıf	53	164,32			
	11.sınıf	69	160,17			
	12.sınıf	203	180,61			

Tablo 22' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu puanları sınıf Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 9.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 142,86; 10.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 164,32; 11.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların

sıra ortalaması 160,17; 12.sınıfta olan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 180,61'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2(3)=4,435$; $p=,218$; $p>0,05$].

Tablo 23: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Doyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Doyum Düzeyi	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
	Düşük		39	107,54	28,87	2
Orta		278	174,71			
Yüksek		26	239,71			

Tablo 23' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doyum Ölçeği Sosyo-Ekonomik Düzey değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 107,54; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 174,71; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 237,71'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(2)=28,87$; $p=,000$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine bağlı olarak yaşam doyum düzeyleri de manidar olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 24: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Yaşam Amaçları Ölçeği	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
	Düşük		39	187,63	14,731	2
Orta		277	163,02			
Yüksek		26	237,67			

Tablo 24' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği puanları Sosyo-Ekonomik Düzey

değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 187,63; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 163,02; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların sıra ortalaması 237,67'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(2)=14,731$; $p=,001$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine bağlı olarak yaşam amaçları düzeyleri de anlamlı biçimde değişmektedir.

Tablo 25: Örneklem Grubundaki Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Kişisel Gelişim Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
	Düşük	39	181,33	2,999	2	2,223
	Orta	278	168,00			
	Yüksek	26	200,73			

Tablo 25' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu puanları Sosyo-ekonomik Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 181,33; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 168; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 200,73'dür. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. [$\chi^2(2)=2,999$; $p=,223$; $p>0,05$].

Tablo 26: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Maddi Kazanç Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Maddi Kazanç Alt Boyutu	Algılanan SED	N	Sıra Ort	SD	X ²	p
	Düşük	39	185,32	15,153	2	,001
	Orta	278	163,71			
	Yüksek	26	240,65			

Tablo 26' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu puanları Sosyo Ekonomik Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre aile sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 185,32; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 163,71; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin maddi kazanç alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 240,65'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(2)=15,153$; $p=,001$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine bağlı olarak yaşam amaçlarının maddi kazanç durum düzeyleri de anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 27: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	Düşük	39	184,35	10,701	2	,004
	Orta	278	164,92			
	Yüksek	26	229,17			

Tablo 27' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu puanları

Sosyo - Ekonomik Düzeyi değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 184,35; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 164,92; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 229,17'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(2)=10,701$; $p=,004$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine bağlı olarak yaşam amaçlarının fiziksel görünüm durum düzeyleri de anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 28: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	Düşük	39	187,55	1,528	2	,466
	Orta	278	168,86			
	Yüksek	26	182,21			

Tablo 28' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu puanları Sosyo Ekonomik Düzey değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 187,55; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 168,86; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 182,21'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. [$\chi^2(2)=1,528$; $p=,466$; $p>0,05$]. .

Tablo 29: Örneklem Grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Aile Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Yaşam Amaçları Ölçeğinin Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Algılanan SED	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
	Düşük	39	195,76	6,284	2	,043
	Orta	278	165,61			
	Yüksek	26	204,65			

Tablo 29' de araştırmaya katılan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu puanları Sosyo Ekonomik Düzey değişkenine bağlı olarak *Kruskal Wallis* testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 195,76; aile sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 165,61; aile sosyo-ekonomik düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin yaşam amaçları ölçeğinin bireysel farkındalık alt boyutundan aldıkları puanların sıra ortalaması 204,65'dir. Gruplar arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. [$\chi^2(2)=6,284$; $p=,043$; $p<0,05$]. Bu açıdan bakıldığında algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenine bağlı olarak yaşam amaçlarının bireysel farkındalık durum düzeyleri de anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 30: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Doyum Düzeyi	1	61	19,40	7,70
	2	101	21,09	7,10
	3	107	21,84	7,89
	4	42	18,79	6,35
	5 ve üzeri	32	21,89	7,53
	Total	343	20,80	7,46

Tablo 31: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Doyum Düzeyi	Gruplar arası	453,73		113,43	2,065	2,085
	Grup içi	18562,79	338	54,92		
	Toplam	2	342			

Tablo 30 ve tablo 31'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Doyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}:2,065, p>0,05$).

Tablo 32: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Amaç Düzeyi	1	61	109,22	14,71
	2	101	111,83	13,95
	3	107	112,44	15,30
	4	42	113,86	16,54
	5 ve üzeri	32	112,56	13,12
	Total	343	111,88	14,79

Tablo 33: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Amaç Düzeyi	Gruplar arası	641,11	4	160,28	,731	,571
	Grup içi	73871,73	337	219,20		
	Toplam	74512,84	341			

Tablo 32 ve tablo 33'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeğinden aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-337)}; ,731, p>0,05$).

Tablo 34: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	1	61	44,15	4,55
	2	101	44,03	4,39
	3	107	44,20	4,59
	4	42	45,1	4,69
	5 ve üzeri	32	44,60	4,80
	Total	343	44,9	4,54

Tablo 35: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Gruplar arası	39,72	4	9,93	,479	,751
	Grup içi	7012,28	338	20,75		
	Toplam	7052	342			

Tablo 34 ve tablo 35'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin kişisel gelişim alt boyutu kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeği Kişisel Gelişim Alt

Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}; ,479, p>0,05$).

Tablo 36: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Maddi Kazanç Alt Boyutu	1	61	17,02	6,10
	2	101	17,85	6,57
	3	107	17,89	6,49
	4	42	18,98	6,27
	5 ve üzeri	32	18,93	4,87
	Total	343	17,95	6,30

Tablo 37: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Maddi Kazanç Alt Boyutu	Gruplar arası	125,749	4	31,47	789	,533
	Grup içi	13461,307	338	39,826		
	Toplam	13587,055	342			

Tablo 36 ve tablo 37’de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin maddi kazanç alt boyutu kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}; ,789, p>0,05$).

Tablo 38: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	1	61	18,10	5,40
	2	101	19,36	5,03
	3	107	19,34	5,39
	4	42	19,52	5,64
	5 ve üzeri	32	17,37	5,18
	Total	343	18,99	5,31

Tablo 39: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Gruplar arası	158,174	4	39,544	1,407	,231
	Grup içi	9502,823	338	28,115		
	Toplam	9660,997	342			

Tablo 38 ve tablo 39'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin fiziksel görünüm alt boyutu kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}:1,407,p>0,05$).

Tablo 40: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	1	61	14,40	2,96
	2	101	14,80	3,12
	3	107	15,23	3,17
	4	42	14,66	2,96
	5 ve üzeri	32	15,74	3,11
	Total	343	14,92	3,10

Tablo 41: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Gruplar arası	49,42	4	12,36	1,296	,271
	Grup içi	3221,46	338	9,53		
	Toplam	3270,87	342			

Tablo 40 ve tablo 41'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin sosyal sorumluluk alt boyutu kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}:1,296,p>0,05$).

Tablo 42: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Göre Yaşam Amaç Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	1	61	15,55	2,67
	2	101	15,79	2,82
	3	107	15,78	2,89
	4	42	16,11	2,70
	5 ve üzeri	32	15,93	3,06
	Total	343	15,80	2,81

Tablo 43: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Yaşam Amaç Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Gruplar arası	8,564	4	2,141	,269	,898
	Grup içi	2693,150	338	7,968		
	Toplam	2701,714	342			

Tablo 42 ve tablo 43'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin bireysel farkındalık alt boyutu kardeş sayısı değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile Yaşam Amaçları ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;4-338)}; ,269, p>0,05$).

Tablo 44: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Doyum Düzeyi	İlgisiz	64	16,14	7,61
	Otoriter	61	18,75	7,10
	Koruyucu	166	22,60	6,83
	Demokratik	52	23,23	6,50
	Total	343	20,80	7,46

Tablo 45: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Doyum Düzeyi	Gruplar arası	2484,098		828,033	16,979	,000
	Grup içi	16532,421	339	48,768		
	Toplam	19016,519	342			

Tablo 44 ve tablo 45'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Doyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmuştur ($f_{(0,05;3-339)}:16,979$, $p<0,05$). Analiz sonucunda oluşan bu farkın hangi boyutlar arasında olduğunu belirlemek için LSD Çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre demokratik ve koruyucu tutum ($p:;564$; $p>0,05$) hariç diğer alt boyutlar arasında manidar bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 46: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Amaç Düzeyi	İlgisiz	64	110,53	16,64
	Otoriter	60	113,80	16,10
	Koruyucu	166	111,57	14,06
	Demokratik	52	112,29	13,13
	Total	342	111,88	14,78

Tablo 47: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Amaç Düzeyi	Gruplar arası	361,999	3	120,666	,550	,648
	Grup içi	74150,843	338	219,381		
	Toplam	74512,842	341			

Tablo 46 ve tablo 47’da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaç düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-338)}: ,550, p>0,05$).

Tablo 48: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	İlgisiz	64	43,2188	5,28991
	Otoriter	61	44,1967	4,95251
	Koruyucu	166	44,6024	4,24104
	Demokratik	52	44,6923	3,83758
	Total	343	44,2857	4,54091

Tablo 49: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Gruplar arası	98,587	3	32,862	1,602	,189
	Grup içi	6953,413	339	20,512		
	Toplam	7052,000	342			

Tablo 48 ve tablo 49'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının kişisel gelişim alt boyut düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu'ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: 1,602, $p>0,05$).

Tablo 50: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Maddi Kazanç Alt Boyutu	İlgisiz	64	18,20	6,78
	Otoriter	61	18,46	6,50
	Koruyucu	166	17,64	6,04
	Demokratik	52	18,02	6,42
	Total	343	17,95	6,30

Tablo 51: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Maddi Kazanç Alt Boyutu	Gruplar arası	36,254	3	12,085	,302	,824
	Grup içi	13550,801	339	39,973		
	Toplam	13587,055	342			

Tablo 50 ve tablo 51’de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının maddi kazanç alt boyut düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Maddi Kazanç Alt Boyutu’ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: ,302, $p>0,05$).

Tablo 52: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	İlgisiz	64	18,55	5,65
	Otoriter	61	20,34	5,62
	Koruyucu	166	18,66	5,11
	Demokratik	52	19,04	5,06
	Total	343	18,99	5,31

Tablo 53: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Gruplar arası	142,336	3	47,445	1,690	,169
	Grup içi	9518,661	339	28,079		
	Toplam	9660,997	342			

Tablo 52 ve tablo 53'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının Fiziksel Görünüm alt boyut düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutu'ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: 1,690 , $p>0,05$).

Tablo 54: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	İlgisiz	64	14,72	3,40
	Otoriter	61	15,25	3,23
	Koruyucu	166	14,87	2,96
	Demokratik	52	14,96	3,04
	Total	343	14,92	3,09

Tablo 55: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Gruplar arası	9,618		3,206	,333	,801
	Grup içi	3261,256	339	9,620		
	Toplam	3270,875	342			

Tablo 54 ve tablo 55'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının Sosyal Sorumluluk alt boyut düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Sosyal Sorumluluk Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: ,333 , $p>0,05$).

Tablo 56: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	İlgisiz	64	15,84	2,76
	Otoriter	61	15,92	3,09
	Koruyucu	166	15,80	2,78
	Demokratik	52	15,58	2,69
	Total	343	15,80	2,81

Tablo 57: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Gruplar arası	3,555	3	1,185	,149	,930
	Grup içi	2698,16	339	7,959		
	Toplam	2701,714	42			

Tablo 56 ve tablo 57'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının Bireysel Farkındalık alt boyut düzeylerinin algıladıkları ana baba tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Bireysel Farkındalık Alt Boyutu'ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: ,149 , $p>0,05$).

Tablo 58: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Doyum Düzeyi	İlgisiz	34	16,79	7,52
	Otoriter	67	17,82	6,67
	Koruyucu	183	21,67	7,43
	Demokratik	59	22,56	7,13
	Total	343	20,80	7,46

Tablo 59: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Doyum Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Doyum Düzeyi	Gruplar arası	1233,306	3	411,102	7,837	,000
	Grup içi	17783,213	339	52,458		
	Toplam	19016,519	342			

Tablo 58 ve tablo 59'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Doyum Ölçeği puanları arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmuştur ($f_{(0,05;3-339)}:7,837$; $p<0,05$). Analiz sonucunda oluşan bu farkın hangi boyutlar arasında olduğunu belirlemek için LSD Çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre demokratik ve koruyucu tutum ($p:;409$; $p>0,05$) ile otoriter ve ilgisiz tutum ($p:;584$; $p>0,05$) hariç diğer alt boyutlar arasında manidar bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 60: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Amaç Düzeyi	İlgisiz	34	107,79	11,19
	Otoriter	67	112,12	13,54
	Koruyucu	183	112,30	15,67
	Demokratik	59	111,51	14,17
	Total	342	111,88	14,78

Tablo 61: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaç Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Yaşam Amaç Düzeyi	Gruplar arası	364,564	3	121,521	,554	,646
	Grup içi	74148,278	338	219,374		
	Toplam	74512,842	341			

Tablo 60 ve tablo 61'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam doyum Ölçeği'nden aldıkları puanlar

arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-338)}: ,554, p>0,05$).

Tablo 62: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	İlgisiz	34	42,26	6,20
	Otoriter	67	43,73	3,92
	Koruyucu	183	44,44	4,72
	Demokratik	59	45,05	3,77
	Total	343	44,28	4,54

Tablo 63: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Kişisel Gelişim Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Kişisel Gelişim Alt Boyutu	Gruplar arası	137,531		45,844	2,248	,083
	Grup içi	6914,469	339	20,397		
	Toplam	7052,000	342			

Tablo 62 ve tablo 63'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının kişisel gelişim alt boyut düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu'ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}: 2,248; p>0,05$).

Tablo 64: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Maddi Kazanç Alt Boyutu	İlgisiz	34	18,26	5,89
	Otoriter	67	18,39	6,28
	Koruyucu	18	17,87	6,19
	Demokratik	59	17,61	6,94
	Total	34	17,95	6,30

Tablo 65: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Maddi Kazanç Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	f	Karelerin Ortalaması	f	p
Maddi Kazanç Alt Boyutu	Gruplar arası	22,841		7,614	,190	,903
	Grup içi	13564,214	39	40,012		
	Toplam	13587,055	42			

Tablo 64 ve tablo 65'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının maddi kazanç alt boyut düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Kişisel Gelişim Alt Boyutu'ndan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: ,190; $p>0,05$).

Tablo 66: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	İlgisiz	34	19,79	4,50
	Otoriter	67	19,01	4,85
	Koruyucu	18	19,14	5,53
	Demokratik	59	18,25	5,38
	Total	34	18,99	5,32
		3		

Tablo 67: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Fiziksel Görünüm Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Fiziksel Görünüm Alt Boyutu	Gruplar arası	48,349	3	16,116	,568	,636
	Grup içi	9612,648	339	28,356		
	Toplam	9660,997	342			

Tablo 66 ve tablo 67’de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının Fiziksel Görünüm alt boyut düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği Fiziksel Görünüm Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$; ,568 , $p>0,05$).

Tablo 68: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	İlgisiz	34	12,95	3,22
	Otoriter	67	14,80	2,86
	Koruyucu	183	15,16	3,01
	Demokratik	59	14,88	3,40
	Total	343	14,92	3,09

Tablo 69: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Sosyal Sorumluluk Alt Boyutu	Gruplar arası	86,452	3	28,817	3,068	,028
	Grup içi	3184,423	339	9,394		
	Toplam	3270,875	342			

Tablo 68 ve tablo 69'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının sosyal sorumluluk alt boyut düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği sosyal sorumluluk Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmuştur ($f_{(0,05;3-339)}$: ,3,068 , $p>0,05$). Analiz sonucunda oluşan bu farkın hangi boyutlar arasında olduğunu belirlemek için LSD Çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre otoriter ve koruyucu tutum (p : ,4412; $p>0,05$), otoriter ve demokratik tutum (p : ,891; $p>0,05$) ile koruyucu ve demokratik tutum (p : ,538; $p>0,05$) hariç diğer alt boyutlar arasında manidar bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 70: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin toplamı	df	Karelerin Ortalaması	f	p
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	Gruplar arası	40,939	3	13,646	1,739	,159
	Grup içi	2660,775	339	7,849		
	Toplam	2701,714	342			

Tablo 71: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Yaşam Amaçları Bireysel Farkındalık Alt Boyutu Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma
Bireysel Farkındalık Alt Boyutu	İlgisiz	34	14,53	2,86
	Otoriter	67	16,18	2,68
	Koruyucu	18	15,81	2,81
	Demokratik	59	15,71	2,88
	Total	34	15,80	2,81

Tablo 70 ve tablo 71'de Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam amaçlarının bireysel farkındalık alt boyut düzeylerinin algıladıkları anne tutumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin algıladıkları anne tutumları ile Yaşam Amaçları Ölçeği bireysel farkındalık Alt Boyutundan aldıkları puanlar arasında farklılık varyans analizi ile incelenmiş anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{(0,05;3-339)}$: 1,739 , $p>0,05$).

Tablo 72: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaşam Amaçları ve Alt Boyutları İle Yaşam Doymu Arasındaki Korelasyonlar

	Yaşam Doymu	Kişisel Gelişim	Maddi Kazanç	Fiziksel Görünüm	Sosyal Sorumluluk	Bireysel Farkındalık	Yaşam Amacı
Yaşam Doymu	1						
Kişisel Gelişim	,639**	1					
Maddi Kazanç	,712**	,065	1				
Fiziksel Görünüm	,809**	,303**	,647**	1			
Sosyal Sorumluluk	,428**	,466**	-,037	,088	1		
Bireysel Farkındalık	,634**	,531**	,215**	,343**	,336**	1	
Yaşam Amacı	,111*	,228**	-,064	,052	,154**	,080	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 72'de örneklem grubundaki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doymu Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Yaşam Amaçları Ölçeği'nden aldıkları puanlar ve Yaşam Amaçları Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki korelasyonel değerlerin katsayılarına yer verilmiştir. Yaşam Doymu Ölçeği ile Yaşam Amaçları Ölçeği arasındaki korelasyon Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doymu Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Yaşam Amaçları Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki Korelasyon katsayısı (.111) olarak bulunmuştur ($r = .111$, $p < .05$).

Buna göre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin yaşam doymu düzeyleri arttıkça yaşam amaçları düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Yaşam Doymu Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Yaşam Amaçları Ölçeği'nin Kişisel Gelişim alt boyutundan aldıkları puanlar arasında ($r = .639$, $p < .01$), Maddi Kazanç alt boyutundan aldıkları puanlar arasında ($r = .712$, $p < .01$), Fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanlar arasında ($r = .809$, $p < .01$), Sosyal Sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanlar arasında ($r = .428$, $p < .01$), ve Bireysel Farkındalık alt boyutundan aldıkları puanlar arasında ($r = .634$, $p < .01$) korelasyon katsayısı bulunmuş ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır.

SONUÇ

Yaşamımızı belirleyen en önemli kıstas nedir? Yaşamımız neye göre şekillenmekte ve yaşam amaçlarımızı belirlemede dolaylı olarak da yaşam doyumumuzun ne olduğunu saptamada bu cevaplanması gereken en önemli sorular olarak karşımıza çıkabilmektedir. Araştırmamızın giriş, literatür ve diğer kısımlarında da yaşam doyumunu şekillenirken en fazla öğrencilerin yaşam amaçları üzerinde durulmuştur. Çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlar da bunlarla paralel bulgulanmıştır. Bir bireyin daha doğrusu bir ergenin yaşam amaçlarını belirleme, saptama düzeyi ne kadar fazla ise o derece yaşam doyum düzeyi de artmaktadır.

Kaynaklar çok farklı görüşler ortaya atmakla beraber yaşam amacımızı yaptığımız iş ile paralel görmektedir. Hayatımızı ideal yaşamının en doğru yolu öncelik olarak sevdiğimiz ve yapmaktan zevk alacağımız bir iş sahibi olmaktır. Böylece yaşamdan da o derece doyum alır hale gelebiliriz.

Yaşam doyumunu kavramı en genel tabirler bireyin hayata karşı verdiği ve olumlu – olumsuz olarak nitelendirebileceğimiz duygusal tepkidir. Hayata yönelik olarak nitelendirilebilecek genel bir tutumdur. Bazı literatürel kaynaklar yaşam doyumunu kişinin kendi yaşamından duyduğu memnuniyet olarak da nitelendirmektedir. Bireyin yaşam kalitesi hakkında ulaştığı yargısal durum olarak nitelenebilir. İnsanlar yaşamlarında amaçlarına paralel olarak hedefler belirleme durumundadırlar. Belirlenen bu hedefler ne kadar tutarlı ve işlevsel olursa o düzeyde de hedeflere ulaşma artacak ve buna paralel olarak yaşam doyumunu da artacaktır.

➤ **Demografik Bilgilere Ait Sonuçlar**

Araştırmanın demografik özelliklerine bakıldığında, çalışmanın örneklem grubunu oluşturan 343 öğrencinin 195' i (%56,85) kız öğrenci iken, 148'i (%43,15) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Hemen hemen çalışmanın örneklem grubunu oluşturan kitle cinsiyet açısından birbirine yakın durumdadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye ortalamasına yakın bir sonucun olduğu ve genel olarak Türkiye ortalamasında bir sonucun elde edileceği söylenebilir.

Çalışmanın örneklem grubunun oluşturan öğrencilerin yaş seviyelerine bakıldığında 343 öğrencinin 3 (%0,87) tanesi 12 – 14 yaş grubunda, 187 (%54,51) tanesi 15 – 17 yaş grubunda, 153 (%44,62) tanesi ise 18 ve üzeri yaş grubundadır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyleri incelendiğinde 343 öğrencinin 18 tanesi (%5,55) 9.sınıf, 53 tanesi (%15,45) 10.sınıf, 69 tanesi (%20,11) 11.sınıf, 202 tanesi (%58,89) 12.sınıf düzeyindedir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin kendilerine ve ailelerine yönelik olarak algıladıkları sosyo ekonomik düzey incelendiğinde 343 öğrencinin 39 tanesi (%11,48) kendilerini düşük sosyo ekonomik düzey olarak, 278 tanesi (%81,04) kendilerini orta sosyo ekonomik düzey olarak, 26 tanesi (%7,58) yüksek sosyo ekonomik düzey olarak nitelendirmektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye ortalamalarında bir örneklem grubu üzerinde uygulama yapıldığı söylenebilir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayılarına göre durumları incelendiğinde 343 öğrencinin 61 tanesi (%17,78) ailenin tek çocuğu olduğunu, 101 tanesi (%29,44) ailede 2 çocuk olduğunu, 107 tanesi (%31,19) ailede 3 çocuk olduğunu, 42 tanesi (%12,24) ailede 4 çocuk olduğunu, 32 tanesi (%9,32) ailede 5 ve üzeri çocuk olduğunu belirtmiştir. Son yıllarda Türkiye istatistik kurumunun verilerine göre Türkiye’de ailelerin çocuk sahibi olma sayısı gittikçe düşmektedir. Araştırmalar ailelerin en fazla 3 çocuk yaptığını ve daha fazlasını yapmaya niyetli olmadıklarını göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında örneklem grubunun yaklaşık olarak %79'luk grubunu oluşturan kitlenin çocuk sayıları ortalama olarak 1, 2 veya 3 tür. Yani örneklem grubunun veri dağılımı Türkiye ortalamasını karşılamaktadır.

Örneklem grubuna yöneltilen bir değişken olarak algıladıkları baba tutumunu belirlemeye yönelik sorularda babasının tutumunu ilgisiz olarak 64 (%18,73), otoriter olarak 60 (17,57), koruyucu olarak 166 (%48,47) ve demokratik olarak 52 (%15,23) öğrenci nitelemiştir. Bunun yanı sıra Örneklem grubuna yöneltilen bir değişken olarak algıladıkları anne tutumunu belirlemeye yönelik sorularda annesinin tutumunu ilgisiz olarak 34 (%9,91), otoriter olarak 67 (19,53), koruyucu olarak 183 (%43,35) ve demokratik olarak 59 (%17,21) öğrenci nitelemiştir.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır.

Elde edilen istatistikî sonuçlara göre kız öğrencilerle erkek öğrencilerin yaşam doyumu, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan kişisel gelişim, maddi kazanç, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında Kişisel Gelişim, Sosyal Sorumluluk, Bireysel Farkındalık alt boyutlarında kız öğrenciler daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Yaşam doyumu, genel yaşam amaçları düzeyi, maddi kazanç fiziksel görünüm puanları kıyaslandığında ise erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bu sonuçlar ışığında manevi olarak bireysel ve sosyal tatmini ilgilendiren puanlarda kız öğrenciler fazla alırken maddi kazanç ve fiziksel görünüm gibi maddeyi ilgilendiren olgularda erkek öğrenciler daha yüksek puan almışlardır. Bu durumu kızların kişilik özellikleri görevi daha kişisel ve sosyal tatmini önemsemelerine bağlayabiliriz. Bu açıdan bakıldığında Özer tarafından 2001 yılında yaşlılar üzerinde yapılan, yine aynı şekilde Şahin tarafından 2010 yılında öğretmen örnekleminde yapılan ve Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman tarafından teknik öğretmenler üzerinde yapılan çalışmada yaşam doyum puanları ile cinsiyetler arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı çalışmalar ile mevcut araştırma örtüşmektedir. Onun dışında Annak tarafından 2005 yılında yapılan hastalar üzerindeki çalışmasında alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı bulgulanmıştır. Bu açıdan bakıldığında elde edilen sonuçlarla örtüşmeyen nitelikteki sonuçlardır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olara yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının yaş değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre yaş düzeyi 12 – 14, 15 – 17 ve 18 ve üzeri olan öğrencilerin yaşam doyumu, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan kişisel gelişim, maddi kazanç, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında yaşam doyum ölçeğinden puanların

sıralaması 15 – 17, 18 ve üzeri, 12 – 14 olarak sıralanmıştır. Yaşam amaçları ölçeğinde ise yüksekten aşağıya doğru sırasıyla 18 ve üzeri, 12 – 14 arası ve 15 – 17 olarak sıralanmıştır. Kişisel Gelişim, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık alt boyutunda yaşlarla paralel olarak yaş düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanlarda yükselmiştir. Maddi kazanç alt boyutunda sıralama 12 – 14, 18 ve üzeri ve 15 – 17 olarak oluşmuştur. Fiziksel görünüm alt boyutunda alt boyut puanları ile yaşlar arasında ters orantı mevcuttur. Yani öğrencilerin yaşları büyüdükçe aldıkları fiziksel görünüm alt boyut puanları düşmüştür. Bu açıdan bakıldığında Şahin tarafından beden eğitimi öğretmenleri üzerinde 2008 yılında yapılan çalışmada yaşam doyum puanları yaşa paralel olarak arttığı bulunmuştur. Yine Acar tarafından 2009 yılında yapılan ve özürülü çocuğa sahip ailelerle yapılan çalışmada yaş düzeyi ile yaşam doyum puanları örtüşmemektedir. Şahin'in örneklem grubundan elde ettiği sonuçlar ile Acar'ın örneklem grubundan elde ettiği sonuçlar mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar ile örtüşmemektedir. Bunun dışında Kırtıl tarafından 2009 yılında yapılan çalışmada örneklem grubunu oluşturan ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerden elde edilen verilere göre yaşa düzeyi ile yaşam doyumu düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır yani Kırtıl'ın elde ettiği sonuç mevcut çalışmanın sonuçları ile örtüşür niteliktedir. Yine Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman tarafından teknik öğretmenler üzerinde yapılan çalışmada yaşam doyum düzeyleri ile yaş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Campel'in çalışmasında ise yaşam doyumu ile yaş düzeyleri arasında ters yönde bir ilişki çıkmış yaş düzeyi arttıkça yaşam doyumunun azaldığı bulgulanmıştır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Sınıf Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre sınıf düzeyi 9, 10, 11. ve 12.sınıf öğrencilerini yaşam doyumu, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan maddi kazanç, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sadece yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur.

Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında yaşam doyum ölçeğinden puanların yüksekten aşağıya sıralaması 10.sınıf, 9.sınıf, 12.sınıf ve 11.sınıf olarak sıralanmıştır. Yaşam amaçları ölçeğinde ise yüksekten aşağıya doğru sırasıyla 11.sınıf, 12.sınıf, 9.sınıf ve 10.sınıf olarak sıralanmıştır. Anlamli farklılığın bulunduğu Kişisel Gelişim alt boyutunda 12.sınıf, 10.sınıf, 11.sınıf ve 9.sınıf olarak sıralanmıştır. Maddi kazanç alt boyutunda yüksekten aşağıya doğru sırasıyla 9.sınıf, 11.sınıf, 12.sınıf ve 10.sınıf; Fiziksel görünüm alt boyutunda 11.sınıf, 9.sınıf, 10.sınıf ve 12.sınıf; Sosyal Sorumluluk ve Bireysel Farkındalık alt boyutunda 12.sınıf, 10.sınıf, 11.sınıf ve 9.sınıf olarak sıralanmıştır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Algıladıkları Aile Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani lise öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının algıladıkları aile sosyo – ekonomik düzeyi değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre Algıladıkları Aile Sosyo-Ekonomik düzeyi düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin yaşam doyumunu, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan maddi kazanç, fiziksel görünüm, bireysel farkındalık alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bunun dışında yaşam amaçları ölçeğinin kişisel gelişim, sosyal sorumluluk alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında yaşam doyum (anlamlı farklılık var) ölçeğinden puanların yüksekten aşağıya sıralaması yüksek, orta ve düşük gelir düzeyi olarak sıralanmıştır. Yaşam amaçları ölçeğinde (anlamlı farklılık var), kişisel gelişim, maddi kazanç(anlamlı farklılık var), fiziksel görünüm(anlamlı farklılık var), bireysel farkındalık(anlamlı farklılık var) alt boyutlarında ise yüksekten aşağıya doğru sırasıyla yüksek, düşük ve orta olarak sıralanmıştır. Sosyal sorumluluk alt boyutunda ise düşük, yüksek ve orta olarak sıralanmıştır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Kardeş Sayısı Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının Kardeş Sayısı değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre kardeş sayısı 1, 2, 3, 4 ve 5 ve üzeri olan öğrencilerin yaşam doyumu, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan kişisel gelişim, maddi kazanç, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında yaşam doyum ölçeğinden puanların yüksekte aşağıya sıralaması 5 ve üzeri – 3 – 2 – 1 – 4 olarak sıralanmıştır. Yaşam amaçları ve maddi kazanç alt boyut ölçeğinde ise yüksekte aşağıya doğru sırasıyla 4 – 5 ve üzeri – 3 – 2 – 1 olarak sıralanmıştır. Kişisel Gelişim alt boyutunda yüksekte aşağıya doğru sırasıyla 4 – 5 ve üzeri – 3 – 1 – 2; Fiziksel Görünüm alt boyutunda yüksekte aşağıya doğru sırasıyla 4 – 2 – 3 – 1 – 5 ve üzeri; Sosyal Sorumluluk alt boyutunda yüksekte aşağıya doğru sırasıyla 5 ve üzeri – 3 – 2 – 4 – 1; bireysel Farkındalık alt boyutunda yüksekte aşağıya doğru sırasıyla 4 – 5 ve üzeri – 2 – 3 – 1 olarak sıralanmıştır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Algıladıkları Baba Tutumu Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının Algıladıkları baba tutumu değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre algıladıkları baba tutumu ilgisiz, otoriter, koruyucu ve demokratik olan öğrencilerin yaşam doyumu ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunurken, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan kişisel gelişim, maddi kazanç, sosyal sorumluluk, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar

kiyaslandığında yaşam doyum ölçeğinden (anlamli farklılık bulundu) ve kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması demokratik – koruyucu – otoriter – ilgisiz olarak sıralanmıştır. Fiziksel görünüm, yaşam amaçları ve sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması otoriter – demokratik - koruyucu – ilgisiz olarak sıralanmıştır. Maddi kazanç alt ölçeğinden aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması otoriter – ilgisiz – demokratik – koruyucu; bireysel farkındalık alt ölçeğinden aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması otoriter – ilgisiz – koruyucu – demokratik olarak sıralanmıştır.

Örneklem Grubunu Oluşturan Ergenlerin (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin) Algıladıkları Anne Tutumu Değişkenine Bağlı Olarak Yaşam Amaç ve Yaşam Doyum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Çalışmanın örneklem grubunu oluşturan ergenlerin yani Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin araştırmanın alt problemi olarak yaşam amaçlarının ve yaşam amaçlarını oluşturan alt boyutların aynı zamanda yaşam doyumlarının Algıladıkları anne tutumu değişkenine bağlı olarak değişip değişmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen istatistikî sonuçlara göre algıladıkları baba tutumu ilgisiz, otoriter, koruyucu ve demokratik olan öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden ve sosyal sorumluluk alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunurken, yaşam amaçları düzeyi ve yaşam amaçları ölçeğinin alt boyutları olan kişisel gelişim, maddi kazanç, bireysel farkındalık ve fiziksel görünüm alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulardaki örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ölçekler ve alt ölçeklerden aldıkları puanlar kıyaslandığında yaşam doyum ölçeğinden (anlamli farklılık bulundu) ve kişisel gelişim alt boyutundan aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması demokratik – koruyucu – otoriter – ilgisiz olarak sıralanmıştır. Fiziksel görünüm alt boyutundan aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması ilgisiz – koruyucu - otoriter – demokratik; yaşam amaçları ölçeğinden aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması koruyucu - otoriter – demokratik – ilgisiz; sosyal sorumluluk alt boyutundan aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması koruyucu – demokratik – otoriter – ilgisiz; Maddi kazanç alt ölçeğinden aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması otoriter – ilgisiz – koruyucu – demokratik; bireysel farkındalık alt ölçeğinden aldıkları puanların yüksekten aşağıya sıralaması otoriter – koruyucu – demokratik – ilgisiz olarak sıralanmıştır.

Örnekleme Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Yaşam Doyumu ve Yaşam Amaçları Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Elde edilen bulgulara göre; Yaşam Doyum Ölçeği Sosyal Sorumluluk alt boyutu ve yaşam amaçları genel ölçeği ile maddi kazanç alt boyutu arasında negatif yönde bir korelasyon bulunurken diğer boyutlar arasında pozitif yönde bir korelasyonlar bulunmuştur. Yani sosyal sorumluluk alt ölçeği ve yaşama amaçları genel ölçeğinden alınan puan artarken maddi kazanç alt ölçeğinden alınan puan azalmaktadır. Öte yandan sosyal sorumluluk alt ölçeği ile yaşam amaçları genel ölçeğinden alınan puanlar azalırken maddi kazanç alt ölçeğinden alınan puanlar artmaktadır.

ÖNERİLER

1. Psikolojik Danışma ve rehberlikteki nihai amaçlardan biri olan bireysel farkındalık aynı zamanda ergenlerin yaşam amaçlarının sağlanmasında en önemli unsurlardan biridir. Bu açıdan bakıldığında hem disiplinler bir anlayışla psikolojik danışma oturumları, kişisel – sosyal rehberlik faaliyetleri ile ergenlere bireysel farkındalık kazandırılmaya çalışılmalıdır.

2. Fiziksel görünüm alt boyutu ders müfredatlarına serpiştirilebilir. Bu sayede bireylerin ergenlik döneminde beden yapılarında meydana gelecek olan değişimlere yabancı kalmamaları sağlanacaktır. Yaşadığı değişimlere psikolojik olarak hazır olmuş hale geleceklerdir.

3. Ergenlerin sosyal sorumluluk projelerinde yer almaları sağlanmalıdır. Aynı zamanda sosyal rehberlik faaliyetleri kapsamında da düşünülmesi mümkün olan bu durum okul idaresi tarafından yapılandırılmalı ve belediye, üniversite, sivil toplum örgütleri, kar amacı gütmeyen kuruluşlarla koordine kurulum ergenler sürece dahil edilmelidir. Örneğin her ay bir öğrenci grubunun engelliler veya yaşlıların rehabilite edildiği bir merkeze gönderilmeleri ve oralarda bulunmaları sağlanabilir.

4. Yine sosyal sorumluluk duygusunun öğrencilerde pekiştirilmesi amacıyla derslerde verilmesi gereken temel kazanımlardan sonraki kalan sürede ders içeriğine dağıtılarak planlamalar içinde etik, ahlaki ve toplumsal değerler konusu müfredat dışı işlenebilir.

5. Lise döneminde yer alan ergenler için öncelikli amaç hayata hazırlamak olmalıdır. Hayata hazırlamanın paralelinde öğrencilerin gelecek kaygısı yaşamadan meslek sahibi olmaları için mesleki rehberlik faaliyetlerine öncelik verilmelidir. Bu açıdan bakıldığında okul – çevre işbirliği ile swot analizi çalışması yapılabilir.

6. Son yıllarda belediyeler ve aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri tarafından yaygınlaştırılmaya çalışılan toplum sağlığı merkezleri, gençlik merkezleri gibi kurumlar hakkında öğrenciler bilgilendirilmeli ve bu noktada bu merkezlerde psiko – eğitim faaliyetlerine öncelik verilmelidir.

7. Sosyal sorumluluk duygusunun güçlendirilmesi için öncelik olarak iletişim becerilerine önem verilmelidir. Bu amaçla arkadaşları ve aileleri tarafından ikinci sıraya konan göz ardı edilen öğrenciler öncelikli olmak üzere tüm öğrencilere yönelik grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma faaliyetleri yürütülebilir.

8. Ergenlerin daha fazla özgür olmaları, anlaşılma ve önemsenme istemeleri çok önemlidir. Bunların eksikliği iletişimi ve ilişkiyi koparır. Bundan dolayı

ergenlik döneminde kişiye en çok anne ve baba yardımcı olabileceği ile ilgili psikolojik ve rehberlik danışman öğretmenleri tarafından eğitim verilebilir.

9. Ergenlerin bağımsız olarak hareket etmek istemeleri saygısızlık olarak nitelendirilmemelidir. Bu durum içinde bulunduğu değişimden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmalıdır.

10. Ergenleri geleceğe hazırlamak için "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözünden hareketle sadece akademik olarak değil sosyal ve sportif yönden yetenekleri doğrultusunda da yönlendirilebilirler.

11. Araştırma, İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde okuyan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. İstanbul ilindeki diğer benzer okullardaki eğitim-öğretim gören öğrencilere ulaşılarak, geniş örneklem grubuyla benzer çalışmaların yapılması ve sonuçların karşılaştırılması yapılabilir.

12. Bu çalışma yalnızca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan genç yetişkin öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Gelecek çalışmalarda yaşam doyumu ve yaşam amacının meslek grupları açısından da nasıl farklılaştığının araştırılması adına farklı meslek gruplarına sahip kişiler üzerinde benzer çalışmanın yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ARI Ramazan , Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara,2005
- AYDIN Ayhan , Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara,1999
- AYDIN Betül , Çocuk ve Ergen Psikolojisi, Atlas Yayınları, Ankara,2005
- BACANLI Hasan , Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara,2004
- BALCI Ali , "Sosyal Bilimlerde Araştırma", 72. TDFO, Bilgisayar Yayıncılık, Ankara,1995
- BURGER Jerry M. , Kişilik, 1. Basım, Çev.:İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu, Kaknüs Yayınları, İstanbul,2006
- BÜYÜKÖZTÜRK Şener , Sosyal Bilimler İçin Veri analizi El Kitabı, 10. Baskı, Pegem Yayınları, , Ankara,2009
- CAN Gürhan , Kişilik Gelişimi, Editör: YEŞİLYAPRAK, B., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, PegemA Yayıncılık, Ankara,2002
- COVEY Stephen R. , Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı, (Çev., Osman Deniztekin, Filiz Nayır Deniztekin), 30. Basım, Varlık Yayınları, İstanbul,2006
- CÜCELOĞLU Doğan , İnsan ve Davranışı, Sekizinci Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,1998
- DEMİR Ö. ve Acar M., Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi Yayınları,Ankara,1997
- EKŞİ Aysel , Çocuk, Genç, Ana-Babalar, Bilgi Yayınevi, Ankara,1990
- EREN Erol, Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, 6.Baskı,Beta,İstanbul,2000
- FRANKL V., İnsanın Anlam Arayışı, Çev.: Selçuk Budak, Öteki Yayınevi, Ankara,1997
- FROMM E. 'To Have or To Be'(Çev: Aydın ARITAN), 'Sahip Olmak ya da Olmak', Arıtan Yayınevi, İstanbul,2003
- GANDER Mary J. ve Harry W. Gardiner , Çocuk ve Ergen Gelişimi, (Çev., Ali Dönmez, Bekir Onur, Nermin Çelen), İmge Kitabevi, Ankara,2010
- GEÇTAN Engin , Psikanaliz ve Sonrası, Remzi Kitabevi, İstanbul,1991
- KARAHAN T., ve Sardoğan, M., Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar. Deniz Kültür Yayınları,Samsun,2004
- KÖKNEL Özcan , Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, 5. Baskı, Altın Kitaplar, İstanbul,1984
- KULAKSIZOĞLU Adnan, Ergenlik Psikolojisi, 8. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,2006

- ONUR Bekir, Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm, 6. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara,2004
- ÖZ İlkin , Çocuk ve Aile, Kök Yayıncılık, Ankara,1997
- ÖZBAY A, Erengil C. , 6. Hissi Geliştirmek, Armoni Yayınları,İstanbul,2004
- ÖZBEY Çetin , Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler, İnkilap Kitabevi, İstanbul,2004
- ÖZDOĞAN Öznur , İsimless Hayatlar, Lotus Yayınları, Ankara,2005
- ÖZTÜRK Orhan , Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Yedinci Basım, Hekimler Yayın Birliği, Ankara,1997
- SENEMOĞLU Nuray , Gelişim ve Öğrenme, Spot Yayıncılık, Ankara,1997
- SEZER Sevgi , "Anlam İhtiyacı" Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bülteni, Cilt 2, Sayı 10, Haziran, İstanbul,2005
- TAVŞANCIL Ezel , Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayınları, Ankara,2002
- TEMEL Fulya ve Ayşe Aksoy , Ergen ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara,2001
- TOPSES G., Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (1.Baskı), Nobel Yayınları, Ankara,2003
- YAVUZER Haluk , Çocuk Psikolojisi, 22. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul,2002
- YÖRÜKOĞLU Atalay , Gençlik Çağı. "Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar" , 7. Basım, Özgür Yayınları, İstanbul,1990

MAKALELER

- ALTIPARMAK Saliha , "Çalışmada Huzurevinde Yaşayan Yaşlı Bireylerin Yaşam Doymu, Sosyal Destek Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler", Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, Cilt 23, Sayı 3, s.159 ,2009
- ARSLAN S., A. Çelebioğlu ve A. Tezel, (2008), "Kemoterapi Alan Kanserli Hastalarda Depresyon Ve Yaşam Doymunun Belirlenmesi" Türkiye Klinikleri Journal Of Cardiovascular Sciences, Cilt 28, Sayı 5, Erzurum,2008
- AVŞAROĞLU S., M. Engin Deniz ve Ali Kahraman , "Teknik Öğretmenlerin Yaşam Doymu İş Doymu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, 115–129,2005
- AYSAN Ferda ve Zahit Harmanlı , "Yaşam Doymunu Yordamada, Yaşam Uyumu, Öz-yeterlik ve Başaçıkma Stratejileri" VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri, s.93, Malatya,2003

BULUT Nergüz , “Okul Psikolojik Danışmanlarının Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri Ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişkileri” Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi), Sayı 27, s. 1-13, İzmir,2007

ÇEÇEN A. Rezan (2008), “Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu Ve Benlik Saygısı” Eğitimde Kuram ve Uygulama, Journal of Theory and Practice in Education Makaleler/Articles, 4 (1):19-30, Adana,2008

ÇİVİTÇİ Asım “İlk Ergenlikte Mantıkdışı İnançlar Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler” Ejer(Eurasian Journal Of Educational Research), Sonbahar Sayı 37,2009

GÜNDOĞAR D.; S. S. GÜL; E. USKUN; S. DEMİRCİ; D.KEÇECİD , ‘Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi’ Üzerine Araştırma Klinik Psikiyatri, 10, s.14-2,2007

KAYA A. ve M. Diğdem Siyez , “Farklı Sosyometrik Statülerdeki İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi” Ejer(Eurasian Journal Of Educational Research), Yaz, Sayı 32,2008

MÖZEN A., E. Yüksel, R. Özen, E. Atıl, A. Yaşar ve H. Yerlikaya , “Klinisyen Veteriner Hekimlerin Yaşam Doyumları Üzerine Bir Çalışma” Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi, Cilt 21, Sayı 1, s. 5-10,2007

SAYAR Kemal , “Söz Ola Gençlik Kültür”, Sanat ve Edebiyat Dergisi, Erkam Matbası, Sayı 4, s.8-13,2003

ŞEKER D. Betül ve G. Zırhlıoğlu, “Van Emniyet Müdürlüğü Kadrosunda Çalışan Polislerin Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi”, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 11 (4), Van,2008

TÜMKAYA S, E. Hamarta, M. Engin Deniz ve M. Çelik (2008), Duygusal Zekâ Mizah Tarzı Ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma, Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Dergisi, Sayı 714, Eylül, s.1-18,2008

İNTERNET YAYINLARI

AVŞAROĞLU S., M. Engin Deniz ve Ali Kahraman. “Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi”, www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/.../115-130.pdf, (Erişim tarihi 27.08.2014)

<http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/yasamdoyumu.pdf> (Erişim tarihi 28.08.2014)

YILMAZ Ercan ve Ali Murat Sunbul (2009), "Öğretmenlerin Yaşam Doyumları Ve Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyi", Journal of Qafqaz University, Sayı 26 <http://www.asosindex.com/journal-article-abstract?id=2498> (Erişim tarihi 27.08.2014)

TEZLER

ACAR Meryem , Zihinsel Ve Fiziksel Özürü Çocuğa Sahip Anne Ve Babaların Yaşam Doyumu Ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,Konya,2009(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)

ANNAK B. Bilge , Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yasam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu: Duygu-Durum Ve Anksiyete Bozukluğu Tanısı Alan Kişiler Ve Düzenli Hemodiyaliz Tedavisi Gören Hastalar Açısından Bir Karşılaştırma:, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı,Mersin,2005,(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)

ARSLAN Emel , Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.Konya,2008, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

AYDEMİR Deniz , Görme Engelli Türk Ergenler Yaşam Doyumunu Yordayan Etmenler: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara,2009,(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)

AYDINER Berent B., Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçlarının Alt Boyutlarının Genel Öz-Yeterlik Yaşam Doyumu ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Sakarya,2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BİLGİN Şebnem , Ergenlerde Kaygı ile Benlik Arasındaki İlişki, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İstanbul,2001, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),

CERİT Tuğba , Ergenlerin Aile İlişkilerini Algılamalarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Ankara,2007, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),

DAĞDELEN Mutlu, Üretim Ve Hizmet Sektöründe Çalışan İşçilerde Ruhsal Sağlık Düzeyi, Ruhsal Belirti Dağılımı, Algılanan Sağlık, İş Doyumu, Yaşam Doyumu Ve Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması: İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Malatya,2008, (YayınlanmışUzmanlık Tezi),

DİNGİLTEPE Timur , Parçalanmış Ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri İle Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı,Adana,2009, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

EREN T. Arslan , Onkoloji Hemşirelerinin İş Doyumu Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi:, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı,İstanbul,2008, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

GÜLER Meltem , Kuşaklararası Annelik Bilişleri, Kişilik Özelliği, Yaşam Doyumu Ve Çocuk Yetiştirme Hedefleri:, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı,Mersin,2008,(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

GÜMÜŞBAŞ Betül , Stresle Başa Çıkma Yolları Eğitim Programının İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı,İzmir,2008,(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

HİLOOĞLU Sehir , İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordamada Sosyal Beceri Ve Yaşam Doyumunun Rolü:, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı,Adana,2009, (Yüksek Lisans Tezi)

İLHAN Tahsin , Üniversite Öğrencilerinin Benlik Uyumu Modeli: Yaşam Amaçları, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ve Öznel İyi Oluş:, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı,Ankara,2009, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

KIRTIL Sümeyra (2009), İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programıİzmir,2009,(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

KÖKER S., Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması: Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara,1991,(Yüksek Lisans Tezi)

ÖZER Melek , Huzurevinde Ve Aile Ortamında Yaşayan Yaşlıların Özbakım Gücü Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi: Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı,İzmiri,2001,(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

ÖZTÜRK Emel , 11-14 Yaş Arası Ergenlerin Problem Alanlarına Yönelik Grup Rehberliği İle Çözüm Önerisi, , Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İstanbul,2003 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

SAY Murat (2005), Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik İnanışları, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2005, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ŞAHİN Esra , İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik Ve Yaşam Doymu Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Sakarya, 2010, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

ŞAHİN Şener , Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Ve Yaşam Doymu Düzeyleri, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Mersin, 2008, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

TEMİZ Kenan , Görme Engellilerde Ruhsal Belirtilerin, Yaşam Doymununun Ve Stresle Baş Etme Tarzlarının Araştırılması:, İnönü Üniversitesi, Malatya, 2010, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi)

TOROS Turhan , Elit Ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Güdüsel (Motivasyonel) İklim Ve Hedeflerin Özgünlük Ve Güçlük Derecesi Özelliklerinin Yaşam Doymuna Etkisi:, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin , 2001, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

EKLERLİSTESİ

YAŞAM AMACI ve YAŞAM DOYUMU ÖLÇEĞİ

SEVGİLİ ÖĞRENCİLER;

Bu ölçek ile meslek liselerinde eğitim öğretim gören öğrencilerin yaşam amaçları ve yaşam doyum düzeylerinin bazı değişkenlerle incelenmesi amaçlanmaktadır. Soruları dikkatlice okuyup size uygun seçeneği kendi düşüncelerinizi yansıtacak biçimde X ile belirtiniz. Lütfen her soruyu cevaplandırınız ve boş soru bırakmamaya özen gösteriniz. Vereceğiniz bilgiler hiçbir kimseye bildirilmeyecek bilimsel amaçla kullanılacaktır. İsim ve numara yazmanıza gerek yoktur.

Anketi doldurarak sağlamış olduğunuz katkı ve yardımlarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Uğur YAVUZ

Gelişim Üniversitesi SBE

Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm 1: Kişisel Bilgiler

<p>1) Cinsiyetiniz</p> <p>() Kız () Erkek</p>	<p>2) Yaşınız</p> <p>() 12 – 14 yaş () 15 – 17 yaş () 18 yaş ve üzeri</p>	<p>3) Sınıfınız</p> <p>() 9.sınıf () 10.sınıf () 11.sınıf () 12.sınıf</p>
<p>4) Ailenizin Aylık Ortalama Geliri</p> <p>() Düşük () Orta () Yüksek</p>	<p>5) Kardeş Sayısı</p> <p>() 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve üzeri</p>	<p>6) Babanızın Size Karşı Tutumunu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?</p> <p>() İlgisiz () Otoriter () Koruyucu () Demokratik</p>
<p>7) Annenizin Size Karşı Tutumunu Nasıl Değerlendiriyorsunuz?</p> <p>() İlgisiz () Otoriter () Koruyucu () Demokratik</p>		

*Herkesin uzun vadeli hedefleri ya da istekleri vardır. Bunlar bireylerin yaşamları boyunca elde etmeyi umdukları şeylerdir. Bu ölçekte bazı **yaşam hedeflerini** bulacaksınız. Lütfen her maddeyi size uygun olan **1(Hiç), 2(Biraz), 3(Kısmen), 4(Çok) ve 5(Çok Fazla)** ölçütlerinden birini işaretleyerek cevaplandırınız.

Hiç	Biraz	Kısmen	Çok	Çok Fazla
1	2	3	4	5

YAŞAM AMACI (İSTEK)						
1	Çok varlıklı bir kişi olmak benim için önemlidir.					
2	Yeni şeyler öğrenerek gelişmek benim için önemlidir.					
3	Güvenebildiğim iyi arkadaşlara sahip olmak benim için önemlidir.					
4	Yaşlanmanın belirtilerini başarılı bir şekilde saklamak benim için önemlidir.					
5	Toplumun gelişmesi için çalışmak benim için önemlidir.					
6	Fiziksel olarak sağlıklı olmak benim için önemlidir.					
7	Birçok pahalı mala sahip olmak benim için önemlidir.					
8	Yaşamımın sonunda geride bıraktıklarımınla mutlu olmak benim için önemlidir.					
9	Sevdiğim biriyle yaşamımı paylaşmak benim için önemlidir.					
10	Çevremdeki insanların çoğunluğunun beni çekici bulması benim için önemlidir.					
11	İhtiyaç duyan insanlara karşılık beklemeden yardım etmek benim için önemlidir.					
12	Fiziksel görünüş olarak kendimi iyi hissediyor olmak benim için önemlidir.					
13	Mali açıdan varlıklı olmak benim için önemlidir.					
14	Ünlü olmak benim için önemlidir.					
15	Karşımdaki insanlarla samimi ilişkilerde bulunmak benim için önemlidir.					
16	Saç ve kıyafette modalarla yüksek tutmak benim için önemlidir.					
17	Dünyayı daha yaşanılır bir yer yapmaya çalışmak benim için önemlidir.					

18	Kendimi sağlıklı ve iyi hissetmek benim için önemlidir.					
19	Zengin olmak benim için önemlidir.					
20	Kim olduğumu bilmek ve kendimi böyle kabul etmek benim için önemlidir.					
21	Sık sık medyada gözüken bir isme sahip olmak benim için önemlidir.					
22	Beni seven ve benim de sevdiğim insanların olduğunu hissetmek benim için önemlidir.					
23	Arzuladığım dış görünüşe ulaşmak benim için önemlidir.					
24	İnsanların yaşam düzeylerini iyileştirmek için çalışmak benim için önemlidir.					
25	Hastalıktan uzak olmak benim için önemlidir.					
26	İstediğim her şeyi satın almak için yeteri kadar paraya sahip olmak benim için önemlidir.					
27	Yaptıklarımın nedenini anlamak benim için önemlidir.					
28	Derin ilişkilere sahip olmak benim için önemlidir.					
29	İnsanların çekici bulduğu bir görünüşe sahip olmak benim için önemlidir.					
30	İhtiyacı olan insanlara yardım etmek benim için önemlidir.					
31	Fiziksel olarak sağlıklı bir yaşam tarzına sahip olmak benim için önemlidir.					

Yaşam Doyumu Ölçeği

Aşağıda verilen ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Verilen ifadeye ne kadar katıldığınızı, ilgili cümlelerin yanındaki derecelendirmelerden size uygun olanı işaretleyerek belirtiniz.

[1=bu ifade bana kesinlikle uygun değil] [4=bu ifade bana tümüyle uygun]

1	Yeni bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilirim.				
2	Beklenmedik durumlarda ne yapmam gerektiğini her zaman bilirim.				
3	Bana karşı çıktığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları bulurum.				
4	Ne olursa olsun üstesinden gelirim.				
5	Güç sorunların çözümünü eğer gayret edersen başarabilirim.				
6	Tasarılarımı gerçekleştirmek ve hedeflerime erişmek bana güç gelmez.				
7	Bir sorunla karşılaştığımda onu halledebilmeye yönelik birçok fikirlerim vardır.				
8	Güçlükleri soğukkanlılıkla karşılarım, çünkü yeteneklerime her zaman güvenebilirim.				
9	Ani olaylarında hakkından gelebileceğimi sanıyorum.				
10	Her sorun için bir çözümüm vardır.				